

GRUODIS — DECEMBER

12

1968

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

STEBINT IR SVARSTANT	442
AŠ ESU ČIA. JAU KALĖDOS K. Rahner, S. J.	444
LIETUVIŲ KATALIKŲ ORIENTACIJA ŠIŲ DIENŲ GYVENIME — I J. Pikūnas	446
DIDŽIOJI BAŽNYČIOS ŽAIZDA A. Grauslys	449
AR DARBININKAI TAPS ĮMONIŲ BENDRAVALDŽIAIS P. Daugintis, S. J.	454
KUNIGAS, KURIS "UŽKARIAVO VISĄ LIETUVĄ" B. Krištanavičius, S. J.	456
ŠEIMA: Tėve, vis tiek myliu tave D. Zamboni	459
AKIRAČIAI: Pas. Bažn. Tarybos suvažiavimas H. Dilienė	465
Balsai apie N. Gailiūnienės ir jauno Amerikos lietuvio mintis R. Raslavičienė, Nečikagietė, D. Juodka, N. Gailiūnienė, G. Indreika, J. Kaknevičius	466
Skaitytojai pasisako apie "Laiškus Lietuviams"	468
Reikia Centro, išjudinančio eilinį kataliką j. s.	472
KRIKŠČIONIJA: Po "Humanae vitae" enciklikos K. T.	473
JAUNYSTĖ: Apie jauno Amerikos lietuvio laišką	474
ANAPUS Paruošė M. Banėnas	476
ŠYPSANTIS: Ir suprask tu juos, žmogau Paruošė Al. Pr.	477
1968 M. "L. L." TURINYS	478
FILMAI: "Belle de Jour" (rec.) S. Semėnienė	481
Filmus suglaustai vertinant	481
KNYGOS: Nepaprasta pažintis ("The Hobbit") N. Jankutė	482
ATGARSIAI	484

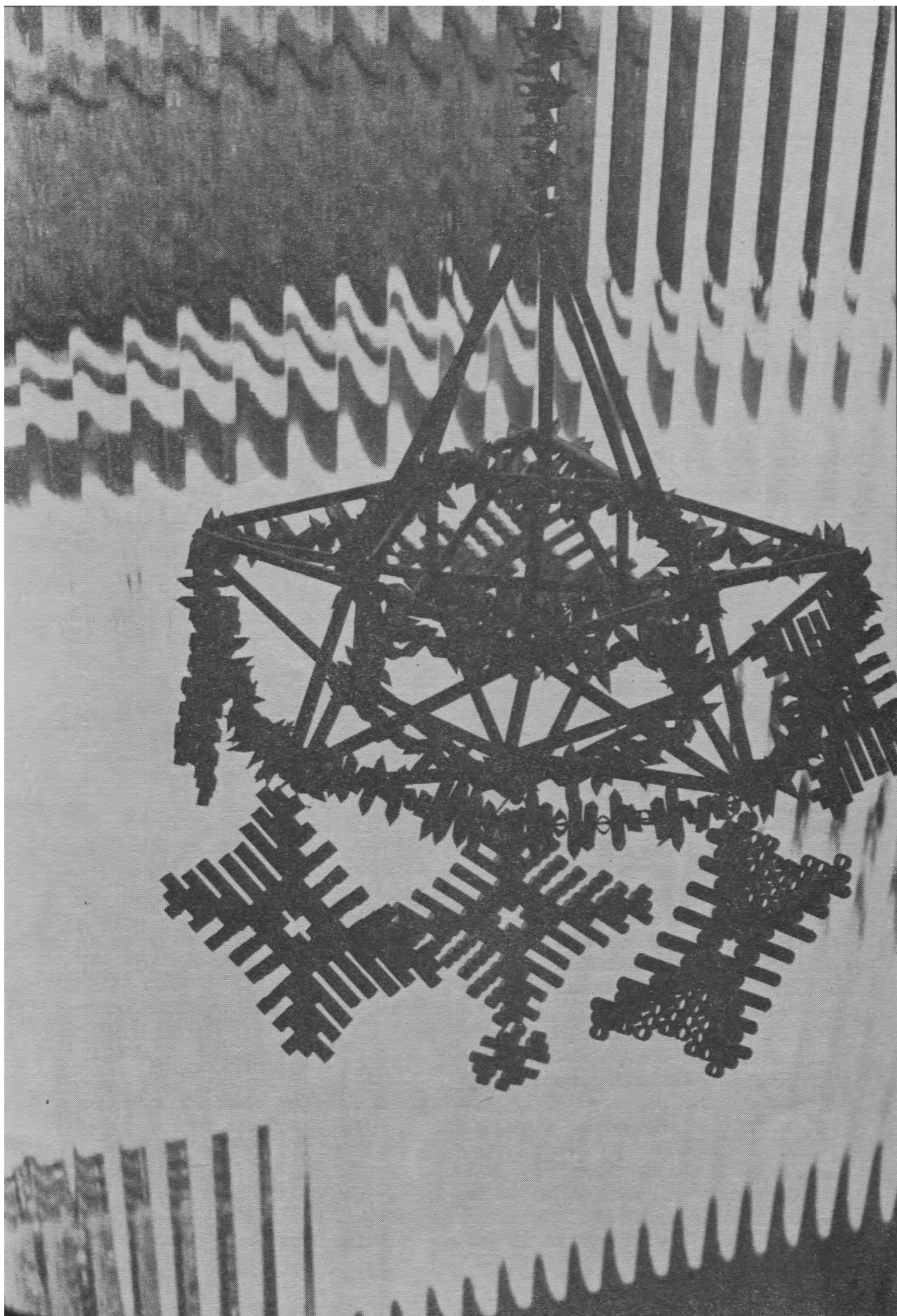
Šio numerio iliustracijos: J. Neimanienės fotografijos (viršelio 1 psl., 450, 461-464), Alg. Kezio, S. J., fotografijos (441, 445, 475), tėv. J. Kipo, S. J. atvaizdas (456). 441 psl. fotografijoje vaizduojami P. Vaitaitienės sukurti 1967 m. Zapolio parodoj premijuoti lietuviški šiaudinukai-papuošalai.

Vol. XIX Nr. 11. GRUODIS-DECEMBER

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Nijolė Užabalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata 1968 m. — \$4.00; 1969 m. — \$5.00.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

STEBINTI ir SVARSTANT

■ Jau mūsų tarpe

Žalios eglutės. Žvilga papuošalai. Degančios žvakutės. Sentimentali muzika... Storas raudonskvernės baltabarzdis. Sveikinimai. Dovanos. Šventiška nuotaika... Kalėdos...

Ar tai Kalėdos? Jos juk Gimtadienis. Bet kas dabar prisimena tą, kurio gimimo diena švenčiama? Jos juk Džiaugsmo šventė. Bet kas dabar džiaugiasi ne smagumais, bet Džiaugsmu, kuris turi trykšti, švenčiant Gimtadienį.

Smagumai — silpni ir trumpalaikiai. Juos patirdamas, tik laikinai pamiršti didžiąsias žmonijos problemas... Badas Biafroje, karas Vietname, krizė ir vidinis konfliktas Katalikų Bažnyčioje, neteisingumas Lotynų Amerikoje (žr. A. Grauslio str. šio "L. L." nr. 449 psl.), dvasinis skurdas mūsų aplinkoje (žr. J. Pikūno str. šio "L. L." nr. 446 psl.), religinė ir politinė nelaisvė Lietuvoje, Čekoslovakijoje ir kituose kraštuose už geležinės Uždangos.

Galios negerovėms žmonijoje pašalinti ar, jų tuo tarpu negalint pašalinti, stiprybės ir paguodos tegali atnešti pasaulin atėjęs Gimusysis. Jis jau atėjo ir yra mūsų tarpe — čia tikro Džiaugsmo priežastis.

Kad tikrosios Kalėdų prasmės nepamirštume ir kad tikrojo jų džiaugsmo patirtume, Gimusiojo vardu viens kitam padėdami, jis pats mums nuolatos kartoja: "Aš esu čia. Jau Kalėdos" (žr. šio "L. L." nr. 444 psl.).

■ Mitai ir uždaviniai

Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos naujoje valdyboje *vyrauja* (nei vienos moters!) vadinamieji jauni akademikai. Tas faktas sudaužo JAV lietuvių katalikų aukščiausią vadovybei nelabai malonius *mitus*, kad Federacija yra "senių" ir "krikdemų" lizdas.

Prieš naująją valdybą stovi didelis uždavinys — sudaužyti kiek rimčiau pagrįstą frazę, kad Federacija yra "galva be kūno" (čia įsidėmėtinose j. s. mintys: "Reikia centro, kuris pajudintų eilinį kataliką; žr. "L. L." šio nr. 472 psl.).

Kadangi Federacija atstovauja JAV lietuvių katalikus, pergyvenančius daug pastoracinių sunkumų, ji privalo kartu su JAV lietuvių katalikų Kunigų Vienybe bei kitų katalikų mažumų vadovybėms siekti, kad tiems pastoraciniams reikalams būtų skiriamas atitinkamas dėmesys JAV vyskupų konferencijoje. Čia reikia siekti pastovaus katalikų mažumų atstovavimo.

■ Meno ambasadoriai

Sol. A. Stempuzienės, komp. D. Lapinsko ir akt. L. Barausko meninių pasirodymų vaisiai yra taip aprašomi JAV ir Pietų Amerikos lietuvių spaudoje: "atgaivina, ...papildo ryžto" (Urugvajaus lietuvių biuletenis "Žinios", lapkr. 10); "jautėsi suartėjimo nuotaika susirinkusiųjų tarpe... nemažai

jaunimo, gal būt, bus paskata mokytis lietuvių kalbos... net lietuvių kalbos nesu-prantantis vienas asmuo išsitarė (apie L. Barauską): *O ator e un talentoso interpretator*" (Sao Paulo "Mūsų Lietuva", lapkr. 15).

■ Jaunimas rengia žygį

Ilgai pamėtyta (amerikiečiai sakytų — kaip karšta bulvė) lietuvių jaunimo žygio pas popiežių idėja randa platesnio jaunimo organizacijų pritarimo. Moksleiviams ateitininkams pradėjus, į žygio rengiamuosius darbus Clevelande (JAV) išijungė jūrų skautų, neo-lituanų, skautų, skautų akademikų, studentų ateitininkų, vyčių ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės jaunimo sekcijos atstovai.

Žygio tikslas — pasaulio viešumon iš-kelti religinę, ypač jaunimo, priespaudą už geležinės uždangos ir prašyti popiežiaus skirti daugiau vyskupų lietuviams išeivijoj.

■ Kai tylėti negarbinga

"Esu giliai įsitikinęs, kad mūsų veiksmai Čekoslovakijoje yra tragiška klaida ir kartus smūgis sovietų-čekoslovakų draugystei bei komunistų sąjūdžiui pasauly... Tai žingsnis atgal visoms pažangos jėgoms, taikai pasauly ir žmonijos brolystės viltims ateity... (Rusų literatūros) tradicija mane iš-mokė, kad kai kada yra negarbinga tylėti... Prašau užregistruoti šią mano, kaip šio krašto nuoširdžiai atviro sūnaus, nuomonę..." — šiais telegramos žodžiais po Čekoslovakijos invazijos rusų poetas Jevtušenko kreipėsi į Sovietų komunistų partijos lyderį Brežnevą (tekstas, pasiekęs laisvąjį pasaulį, pirma buvo atspausdintas Londone).

Kiti penki intelektualai Raudonojoje Aikštėj Maskvoj viešai protestavo prieš Čekoslovakijos okupaciją... O vis dėlto rusų tau-toj yra galvojančių ir drąsių žmonių!

■ Sprendžiant iš toli ir arti

Žuvusio prezidento John Kennedy našlė katalikė Jacqueline išteikė už Aristotelio Onassio, atsiskyrusio su savo žmona Grai-

kų Ortodoksų Bažnyčios skyrybom. Vatikanas tas vedybas laiko neteisėtom.

Vienas kanoninio įstatymo žinovas pavadino Jacqueline "vieša nusidėjėle". Jos asmeninis bičiulis Bostono kardinolas Cushing pasakė: "Aš pastebiu žmones vien jai tarsi sukančius sprandą, ją kritikuojančius... ir jie yra taip toli nuo tiesos, kad, jei aš... viešai paskelbčiau, ką žinau, niekas netikėtų... Kodėl ji negali išteikti už ko tik ji nori ir kodėl ji turi būti pasmerkta?... Aš turiu savo klaidų; be abejo, ji turi savo, bet ne tai svarbu... mes turime dėti visas pa-stangas meilei ir tarpusavei pagarbai".

"Viešos nusidėjėlės" pavadinimas — iš tolimo svetimumo; meilė ir pagarba — iš artimos pažinties. Taip jau yra — artumas kelia supratimą, supratimas švelnina spren-dimą apie kitus.

■ Kulkos arkivyskupui

Arkivyskupo namai apšaudyti iš kulko-svaizdio... Taip spauda praneša apie nese-niai įvykusį incidentą Brazilijoje.

Ilgus metus turtingųjų remiama Katalikų Bažnyčia "nesikišo" į neturtingųjų išnau-dojimą Pietų Amerikoje. Tik dabar ji pabu-do ir ėmė reikalauti socialinio teisingumo. Brazilijoje, 40 vyskupų remiamas, arkivysk. Camara pradėjo socialinės reformos sąjū-dį: už tai tuoj pat buvo apšauktas "komu-nistu" ir apšaudytas kulkomis.

Sunkią Lotynų Amerikos padėtį bei ka-talikų pastangas ją gerinti aprašo kun. A. Grauslys savo straipsnių serijoje (žr. "L. L." šio nr. 449 psl.).

■ Ar pasiekia Biafrą?

Kai kas kelia klausimą, ar per katalikų ir protestantų šalpos įstaigas aukos pasie-kia Biafroje badaujančius žmones.

Atsakymas — taip. Kasnakt lėktuvais nugabenama apie 120 tonų maisto ir vais-tų. Bet tai per maža, nes reikėtų bent 500 tonų. Atsargoms išsenkant, kyla pavojus, kad netrukus kasdien mirs 25,000 žmonių (dabar 3-12,000).

Atsargos išsenka, nes pagalba per men-ka. Tad klausti reikėtų kitaip: ne ar aukos pasiekia Biafrą, bet ar Biafra pasiekia mus.

AS ESU ČIA. JAU KALĖDOS

Savo knygoje „Kleines Kirchenjahr“ teologas Karl Rahner, S. J., nurodo, kad Kalėdų šventėms prasmę duoda tik Kristus. Tuos svarstymus jis užbaigia lyg paties Kristaus mums sakomais žodžiais, kuriuos skiriame žurnalo skaitytojams, linkėdami Jojo artumo visada.

*AŠ ESU ČIA. Aš esu su jumis. Aš esu jūsų gyvenimas. Aš esu jūsų laikas. Aš esu jūsų kasdienės rutinos prieblanda. Kodėl jūs jos ne-
nešat? Aš verkiu jūsų ašarom – man gi išliekit savąsias, mano vai-
kai. Aš esu jūsų džiaugsmas. Nebijokit būti laimingi, nes nuo tos
akimirkos, kai aš ėmiau verkti, gyvenimo standartu tapo džiaugs-
mas, kuris yra daug tinkamesnis už nuogąstavimą ir sielvartą tujų,
kurie manos neturį vilties. Aš esu akligatvis visų jūsų takų, nes, ka-
da tik jūs nebežinot, kaip toliau eiti, tada jūs pasiekiate mane, neiš-
manėliai vaikai, nors jūs to nė nesuvokiat. Esu aš ir jūsų nuogąsta-
vimuose, nes jais dalinaus su jumis, juos išskentėdamas. Taip dary-
damas, net nebuvau didvyriu pagal pasaulio išmintį. Esu jūsų ribo-
tumo kalėjime, nes mano meilė padarė mane jūsų kaliniu. Kada jū-
sų norai nebesusibalansuoja su jūsų gyvenimo patyrimu, tada aš
esu toji neišspręstoji liekana. Ir žinau, kad toji liekana, kuri jus
taip išmuša iš vėžių, iš tikrųjų yra mano meilė, kurios dar nepažįs-
tat. Esu aš tuose dalykuose, kurių jums reikia. Juos gi jau išskentė-
jau – dabar jie perkeisti, bet iš mano širdies neištrinti. Esu ir jūsų
didžiausiam nuopuoly, nes šiandien ėmiau leisti pragaruosna. Esu
ir jūsų mirty, nes Šiandien ėmiau mirti su jumis: juk gimiau ir ne-
atsisakiau nė mažiausios tikros mirties dalelės.*

*Jei jūs spręstumėt apie ateitį tik pagal save, jūsų pesimizmas netu-
rėtų ribų. Tačiau nepamirškite, kad jūsų ateitis yra jau mano dabar-
tis – dabartis, prasidėjusi šiandien ir niekad nebepraeisianti. Iš
tikrųjų, jūs planuojat realiai, jei pasitikit mano optimizmu, kuris
yra ne Utopija, bet Dievo tikrovė. Šią tikrovę – nesuvokiamą mano
visagalės meilės stebuklą – saugiai ir tvirtai paslėpiau jūsų pasau-
lio šaltam tvarte. Aš esu čia. Ir šio pasaulio nebepaliksiu, nors ma-
nęs jūs dabar ir nematot. Kada jūs, vargšai mirtingieji, švenčiate
Kalėdas, tada viskam, kas tik yra pasauly, ir viskam, kas jūs esat,
pasakykite tik viena – pasakykit man: „Tu esi čia. Tu esi atėjęs.
Tu esi atėjęs į visa. Net į mano sielą. Netgi ir užu mano niekšybės
užsispyrimo, kuris nenori leisti būti atleidžiamas“. Pasakykit tik
viena ir tada jums irgi bus Kalėdos. Pasakykit: „Tu esi čia“. Ne,
nereikia nė to sakyti. Juk aš esu čia. Jau Kalėdos. Uždekite žvakes.
Joms būti kur kas prasmingiau, negu tamsai. Jau Kalėdos – Ka-
lėdos, kurios tęsis amžinai.*

Iš Karlo Rahnerio, S. J., *Kleines Kirchenjahr*

LIETUVIŲ KATALIKŲ ORIENTACIJA ŠIŲ DIENŲ GYVENIME

Lietuviai išeiviai Amerikoje yra išprausti į žmogų nudvasinančią, sumechaninančią ir demoralizuojančią aplinką.

I

JUSTINAS PIKŪNAS

Norint išryškinti lietuvių katalikų orientaciją šių dienų veikime ir ateities problemų sprendime, reikia atviromis akimis žvelgti į dabartinę Amerikos visuomenės situaciją, nes čia vyksta evoliuciniai pasikeitimai jau rodo viską griaujančios revoliucijos ženklus. Norint pilnai suprasti šio meto jaunimą, reikia panagrinėti žmogaus sumechaninimo istoriją, gyvai vedamą kovą prieš krikščioniškąją bei visas kitas pasaulėžiūros ir ypač naujai atsiradusius pavojus jaunimui — tik tuomet mes pajusime dabarties kryžkeles ir klystkelius, į kuriuos taip dažnai patenka jaunimas, o taip pat ir žymi lietuvių visuomenės dalis. Ieškodami atsakymų, kaip pagrindinėms šio meto blogybėms užkirsti kelią į mūsų namus ir į lietuvių vaiko bei jaunuolio širdis, žvelgsime į lietuvių katalikų organizacijų veiklos reikšminguosius uždavinius, krikščioniškai lietuviškąją aplinką kuriant.

DABARTIES SITUACIJA

Noromis ar nenoromis esame giliai išprausti į Amerikos visuomenės aplinką ir gyvename josios civilizacijos ir technologijos pasireiškimais bei pasiekimais. Nors kai

kuriais laikotarpiais lietuviai yra idėję didelių pastangų, organizuodami savąsias parapijas, organizacijas ir mokyklas, ir labai daug pasiekė šiose srityse, šiuo metu galima sakyti, kad jiems nepavyko išlaikyti net savųjų oazių, kur aiškiai vyrautų lietuvių kalba, klestėtų lietuvių liaudies menas, muzika ir dainos ir kurtųsi nauji lietuviškosios kultūros lobiai, kurie pritrauktų ir angažuotų jaunimą tolimesniems lietuviškosios ir krikščioniškosios dirvos darbams.

Dabartiniu metu daugumas lietuvių tik laiks nuo laiko paskaito lietuvišką laikraštį, žurnalą ar knygą, aplanko lietuvišką parodą, suvažiavimą ar šventę, išklauso mišių lietuvių kalba, pasižiūri lietuviškojo ansamblio, gėrasi radijo, operos ar šokėjų grupės programa. Nemaža dalis senimo ir didelė jaunimo dalis jau ir to nedaro; jų lietuviškoji aplinka ir lietuvių kalbos naudojimas yra visiškai susiaurėję ir patekę į nykimo stadiją. Didžiuma lietuvių daug kartų dažniau klauso, skaito ir stebi tą, ką ir visa amerikiečių masė — nuo vaikiškai banalių komikų ir primityvaus muzikos ritmo iki masės mėgstamų laikraščių ir žurnalų, kuriuose gėrio ir blogio vaizduojama mišrainė palieka akla krikščioniškųjų vertybių matui. Galop, agresija, vandalizmas, seksa, hipius ir daug kitokio blogio vaizduojančios masinio susižinojimo priemonės, ypač komercinės televizijos stotys, visiems pakartotinai kala į galvą mintis ir veiks-

Dr. Justinas Pikūnas dėsto psichologiją Detroito Universitete. Jo ši paskaita, skaityta Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos kongrese Čikagoje šių metų spalio 26 d., yra papildyta naujomis mintimis.

mus, kurių brutalumas neretai pralenkia bet kokią primityvumą. Gausiu pakartojimu ir gyvu vaizdiniu iliustravimu televizija sudaro sąlygas blogybėms pasisavinti, ir tais jų vaizdais ir žodžiais gausiai minta ne tik baltųjų ar juodųjų amerikiečių, bet ir mūsų vaikų ir anūkų sielos. Fiziniam vaiko ugdymui visi tėvai stengiasi vartoti gerus maisto produktus; niekas neduoda savo vaikams puvenų ar net pusiau iškeptos duonos. Tai kodėl vaiko minties lobyną leidžiama teršti blogio idėjomis? Ar dėl to, kad skrandžio užteršimo pasekmės greit pasirodo, o psichinis nuosmukis formuojasi pamažu?

Tarp daugelio studijų, rodančių televizijos ir filmų kenksmingumą, reikia paminėti A. Bandura ir D. ir S. Ross eksperimentą ("Imitation of Film-mediated Aggressive Models", *J. Ahnoim. Sec. Psychol.*, 1963, 66, 3-11), kuris rodo, kad priešmokyklinio amžiaus vaikai, stebėję agresyvius charakterius, parodo beveik dvigubai daugiau agresyvumo veiksmų savo elgsenoje negu vaikai, jų nematę. Be abejo, "elektroninė auklė" (baby-sitter) daro įtaką palengva, vienok ilgalaikės pasekmės yra lemiamo pobūdžio.

Televizija giliai išspraudžia į beaugančiųjų masę tas krikščioniui svetimas mintis ir veiksmus, kuriuos ji vaizduoja. Dabar mes jau matome pirmąją suaugusiųjų kartą, kuri jau buvo "auklėta" televizijos vaizdais ir specialiais efektais. Tad kodėl stebėtis tūkstančiais hipių, ipių, peacenikų, komnikų ir kitokių grupių, pilnų neapykantos savo tėvams ir visuomenei, kodėl stebėtis išsiplėtusiu seksualiniu palaidumu ir masiniais destruktvyvinio agresyvumo pasireiškimais? Lengva yra smerkti paauglių ir jaunimo nusikaltimus, deja, ar galima laukti daug ko geresnio iš tų, kurie jau nuo kūdikystės dienų tapo pasmerkti masinio susižinojimo vaizdinių priemonių įtakai, efektingai dėl savo gausumo ir vaiko supratimo ribotumo. Blogis tampa siektinu gėriu ir melas tiesa, kai jie tampa tūkstančiais kartų taip pristatomi.

Ši dalinai į nusikaltimus palinkusi karta yra tėvų ir visuomenės nuolaidumo ir palaidumo — *laissez-faire* — padarinys.

Dabar jau matome pasireiškiančius ir taip pat tebeaugančius milijonus nusikaltėlių didmiesčiuose. Ar mes žvelgsime į Washingtoną, Philadelphia, Niujorką, Bostoną, Detroitą, Čikagą ar Los Angeles, ar į pereitos ar šios vasaros įvykius — visur matome gausiai didėjančius nusikaltėlių skaičius ir gausias piktadarybes, visur matome nykstantį gyventojų saugumą ne tik naktį, bet ir dieną. Vis labiau išryškėja Amerikos visuomenės ligotumas, nes ji nemato reikalo kontroliuoti gausius blogio pasireiškimus; atvirkščiai, dedamos vis didesnės pastangos apsaugoti nusikaltėlius nuo jiems gresiančių pavojų ir bausmių. Lietuvių patarlė sako: "Ką Dievas nori nubausti, tam jis atima protą".

Atrodo, kad po JAV prezidento J. F. Kennedy nužudymo 1963 m. bendra gyventojų saugumo padėtis pradėjo nebepataisomai kristi, o masinės anarchijos reiškiniai miestuose ir universitetuose tapo vis dažnesni. Pereitos ir šios vasaros įvykiai parodė gilius žmogiškųjų vertybių ir moralės trūkumus tiek juodosios rasės, tiek ir jauniosios kartos eilėse. Anarchijos pasireiškimams dažnėjant, susidaro išpūdis, kad JAV artėja prie masinės suirutės ir anarchijos. Istorija rodo, kad anarchija iššaukia revoliuciją, o revoliucija — diktatūras. Prie klausimų, kodėl taip yra, kodėl JAV miestams gresia išdeginimo pavojai, sugrįšime vėliau, panagrinėję kitus revoliucinio masto pasikeitimus, apsunkinančius bendrą šio meto padėtį.

Šiuo metu Amerikos darbininkijos ir priaugančios darbo jėgos padėtį komplikuoja pramonės įvedama kibernetinė sistema, išvystanti milžiniško kiekio produkciją, bet kuriai žmonių rankų darbas yra mažai reikalingas. Kibernetiniai mašinų deriniai perima beveik visą gamybos procesą ir tuo pačiu išstumia mažiau kvalifikuotus pramonės darbininkus. Norint varžytis su kibernetinės sistemos mašinomis, reikia įgyti didesnių sugebėjimų, negu jų gaunama baigiant aukštesniąją mokyklą, nes dabar gaminamos mašinos — jų junginiai — gali atlikti praktiškai viską, ką baiges vidurinę mokyklą sugeba, o kai ką ir daugiau. Kompiuteriai geriau ir greičiau skai-

čiuoja negu buhalteriai, mokymo mašinos geriau moko negu mokytojai, o nuvykus į Mayo klinikas, reikia užpildyti eilę anketų ir, atlikus Roentgeno nuotraukas ir atidavus kraujo bei kitų skysčių patikrinti, reikia laukti kompiuterių apskaičiuotos diagnozės su vaistų ir gydymo nurodymais.

Ką vis didėjantis pasaulio žmonių skaičius darys tuomet, kai bus prieita prie pilnos kibernetinės sistemos ir kai reikės tik saujos specialistų naujoms mašinoms suprojektuoti bei naujiems produktams atrasti ir mažo mechanikų skaičiaus mašinoms reguliuoti? Liks daug tuščių rankų, o jau ir dabar būtų daug bedarbių, jei ne Vietnamo karas. Tai naujai besivystanti ir pirmoji eilė JAV drama, nes ji pirmoji pasiekė šią kibernetinės technologijos laipsnį. Velnias, sakoma, visada atranda darbo tuščioms rankoms.

Pasaulinę padėtį apsunkina revoliucinio masto pasitikeitimai ginklų srityje. Dabar didžiosios pasaulio galybės turi tokius ginklus, kurie gali beveik viską sunaikinti pirmosiomis karo valandomis, o laimėtojas patirtų tokių nuostolių, kokių anksčiau nepatirdavo pralaimėjusios karą valstybės. Vienok reikia pridurti, kad paskutiniuoju metu galimybės Trečiajam pasauliniam karui, deja, padidėjo, despotiškai Sovietų armijai užėmus belaisvėjančią Čekoslovakiją ir Sovietų Sąjungai grasant Federalinei Vokietijai ir kitoms tautoms.

SIELA PRARADUS

Kibernetinės revoliucijos ir karo pavojai yra, tiesa, dideli, bet pats didžiausias pavojus kyla iš paties žmogaus sumechanėjimo ir savo žmogiškosios prigimties atmetimo. Žmogaus nudvasinimas ir jo sumechaninimas — tai Naujųjų amžių reiškinys, ypač iškilęs XIX šimtmečio antroje pusėje ir vėl šiame dešimtmetyje. Naujųjų amžių pradžios filosofo Descarto mintis, kad žmogaus organizmas, kaip ir visų kitų gyvių, tėra tik mechaninių principų valdomas automatas, surado vis platėjančio atgarsio, kai tuo tarpu jo postulatą, kad žmogaus sąmonė yra jo sielos išdava, tapo vis labiau pamirštas. Darvino evoliucijos teorija

daug prisidėjo prie Dievo, kaip pasaulio Kūrėjo ir Apvaizdos, sąvokų atmetimo; Markso klasių kova, Feuerbacho mintis, kad *"Der Mensch ist, was er isst"* (Žmogus yra tuo, ką jis valgo), Nietzsches antžmogio ir Dievo mirties idėjos, Sartro nihilistinis egzistencializmas — visi padėjo iššaukti naujus pasvyrimus į kairę, į anarchiją ir nihilizmą. Gausūs kairiųjų sąjūdžiai šio amžiaus pradžioje griovė krikščioniškąją ir visas kitas ideologijas. Galop stiprėjanti Freudų psichoanalitinė banga pradėjo skelbti bet kokios ideologijos bereikalingumą. Tai esąs žmogaus paties sau užkrautas varžtas, iš kurio reikia išsilaivinti. Atsiranda ne tik žmonės be Dievo, bet ir minios jaunimo be Dievo, be idealų ir be pasaulėžiūros. Amerika yra gausi tokia jaunuomenės mase. Ne tik tikėjimas į Dievą, bet ir moralinis savęs pajutimas jiems tapo svetimumu ir atmetimu. Atsakymo jie ieško primityvaus hedonizmo blankioje šviesoje, pabrėžiančioje besaikį pojūčių malonumų ieškojimą kaip gyvenimo tikslą. Nors tokie asmenys jau niekuo netiki ir vien malonumų teieško, vienok jie pajunta kaltės jausmą, neretai stiprėjančią ir trukdantį pačiais malonumais naudotis.

Maždaug prieš 20 metų iškilo modernus klausimas: *"What's wrong with me, I have no fun?"* Kaskart vis labiau graužiantis kaltės pajutimas rodo, kad ir tie, kurie nustojo tikėjimo ir moralės, vis tiek yra žmonės ir kad gyvenimas vien dėl malonumų veda į beprasmiškumą, į kaltės pajutimą ir į bausmės ieškojimą. Buvo ieškoma ir, žinoma, atrasta naujų sąžinės sunaikinimo būdų. Vietoj sąžinės išvietinimo lėtu psichoanalitiniu būdu, populiarėja įvairios farmakologinės priemonės, nuo paprastų vaistų iki narkotikų. Išstobulintos cheminės priemonės (vaistai) panaikina kone visus simptomus — skausmą, liūdesį, gailestį, menkavertiškumą, neišskiriant nė sąžinės išmetinėjimo. Simptomai dažnai turi priežastis, kurias reikia ištirti ir gydyti, o ne nuslopinti tabletimis. Amerikoje vaistinės yra beveik ant kiekvieno gatvės kampo, ir milijonai "raminančių" ir kitokių piliulių yra praryjamos kasdien. Jau reikia tablečių ne tik "miegui", bet ir "iš miego atsikelti". Daugelis

DIDŽIOJI BAŽNYČIOS ŽAIZDA

Antrojo Vatikano susirinkimo temomis - 3

ALFONSAS GRAUSLYS

Nepraslinkus nei dvejiems su puse metų po II Vatikano susirinkimo, 1967 m. kovo 26 d. popiežius Paulius VI išleido labai pažangiai ir radikaliai socialinius klausimus nagrinėjančią encikliką *Populorum progressio* (*Tautų pažanga*). Tas raštas buvo rezultatas Bažnyčios rūpesčio ekonomiškai atsilikusiais kraštais pasaulyje. Jau II Vatikano susirinkime tas rūpestis bendrais bruožais buvo parodytas konstitucijoje *Bažnyčia dabartiniam pasaulyje*.

Šiandien didelio skurdo yra paliestos 90 valstybių su 2.4 milijonų gyventojų, kai tuo tarpu tik 22 valstybės su 600 milijonų žmonių medžiaginė gerovė yra pakankamai aukšta (žr. Yves Lacoste, *Geographie du sous-développement — P.U.F., 1965*).

Mums ypač čia rūpi didele dalimi katalikiška Lotynų Amerika (t. y. Pietų bei Centrinė Amerikos ir Meksika), kuri šiuo metu turi 268 milijonų gyventojų. Joje gyvena vienas trečdalis viso pasaulio katalikų. Dėl

ten viešpataujančio didelio socialinio neteisingumo, dėl medžiaginio skurdo ir nukrikščionėjimo Lotynų Amerika šiandien yra didžioji krikščionybės žaizda, kuri varčia susirūpinti tų kraštų ateitimi.

LOTYNŲ AMERIKOS PADĖTIS

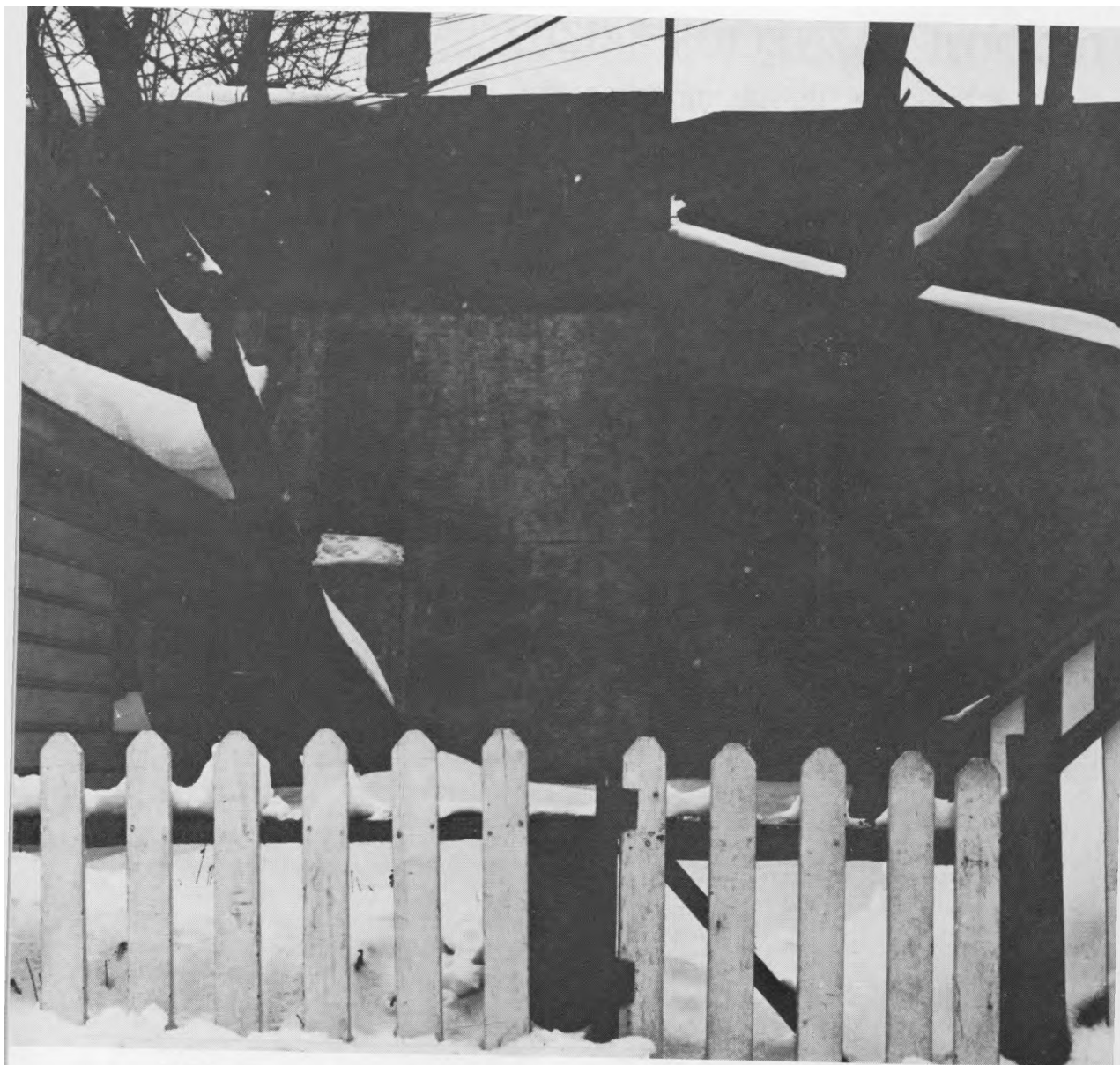
Žvelgiant į Lotynų Amerikos kraštų istoriją, reikia nepamiršti, kad dar prieš porą ar pusantro šimto metų jie tebuvo ispanų, portugalų ir kitų europiečių kolonijos. Tų kraštų didžioji dalis nepriklausomybės išsikovojo tik XIX šimtmetyje. Jų pavergėjai — iš vardo, katalikai — išnaudojo vietinius indėnus, stumdami juos į skurdžią padėtį. Katalikybė jiems mažai terūpėjo. Tai liudija faktas, kad XVIII amž. iš visų kraštų jie pašalino misijonierius jėzuitus. Tie pastarieji, mokėdami prisitaikinti, labai sėkmingai apaštalavo vietinių gyventojų tarpe, drauge juos gindami nuo kolonistų išnaudojimo.

nešiojasi jas su savimi, kaip kad reklamoje sakoma "just in case" (dėl visako). Sunku apskaičiuoti jų daromą žalą, kenksmingiems chemikalams susitelkiant organizme. Kai komerciniai išreklamuotų vaistų veikimas tampa per silpnas — linkstama ir dažnai pradedama naudoti narkotikus, ypač tuos, kurie ne tik panaikina skausmą ar nusikaltimo išgyvenimą, bet ir sukelia malonius pojūčių pasireiškimus — iliuzijas ir haliucinacijas. Tam tikslui panaudojama meskalinas, LSD - 25, heroinas, opiumas ir visa eilė kitų. Žinoma, narkozė veda prie liepto galo, nes reikia laiko nuo laiko didinti nar-

kotikų kiekius; o kelias atgal lieka, deja, vis labiau užblokuotas — net ir ligoninės pagalba dažnai nėra pakankama psichinei pusiausvyrai atgauti. Taip tūkstančiai asmenų praranda sveikatą, protą ir orientaciją, nes būti žmonėmis jiems tapo per sunku.

Kodėl taip yra? Kodėl jaunimas palinko prie šių, ne tik simptomus, bet ir asmenį sunaikinančių cheminių priemonių? Žvelkime į šių dienų pavojus jaunimui.

Sekančiame numeryje bus aptariami pavojai jaunimui ir išdėstomos gairės krikščioniškai aplinkai kurti.

Nuotrauka J. Neimanienės

*Medžiai praeina pro langą:
ilga žiemos procesija.
Ką jie sako?*

*Jie tiktai laimina mane
ir laimina-----*

*Sningant,
krinant sniegui.*

Danguolė Sadūnaitė

Tiems kraštams išsikovojus nepriklausomybę, naujos radikalios masonų valdžios ėmė persekioti iki tol kolonistų valdžios paremtą Bažnyčią. Netekusi valstybės paramos, Bažnyčia buvo priversta ieškoti pašalpos iš turtingųjų. Jų remiama, Bažnyčia pasidarė priklausoma ir prarado savo gerą vaidą vargingųjų masių akyse. Tai vis buvo veiksniai, kurie pamažu ir planingai silpnino Bažnyčią Lotynų Amerikoje.

Dabartinei Bažnyčiai šiame kontinente pažinti reikia dar nepamiršti, kad, daugelio tvirtinimu, Lotynų Amerikos gyventojų prieauglis yra didžiausias visam pasaulyje. Jei dar 1900 m. ten drauge su Meksika tebuvo 70 milijonų, 1960 m. — 200 milijonų, šiais metais jau ten priskaitoma 268 milijonai gyventojų. O šimtmečiui dar nepasibaigus, gyventojų padaugės daugiau kaip dvigubai. Nusilpusi, daugiausia iš Europos atvykstančiais kunigais nepakankamai aprūpinta, Katalikų Bažnyčia negali pasiekti visų vis daugėjančių gyventojų.

Šiuos kraštus dar slepia Vakarų pasaulyje pats neteisingiausias turtų paskirstymas, kai saujelė turtingųjų valdo didžiąją žemės dalį ir krašto turtus. Prie to vietinio išnaudojimo prisideda svetimas užsienio kapitalas, kuris, savo ruožtu tą išnaudojimą padauginamas, ne vieną tų kraštų kad ir ne kariškai pavergia. Įdėtas ten JAV kapitalas siekia 7 milijardus dolerių. Vien Jungtinė Vaisių Kompanija (*United Fruit Company*) turi tokią didelę įtaką to žemyno valstybėms, kad ji gali nuversti jiems nepalankius diktatorius.

Tasai neteisingumas bei skurdas, teduoda maža vilčių išsivaduoti, nes masių nerastingumas ir negalėjimas dalyvauti visuomeniniame bei politiniame gyvenime žmones atbukina bet kurioms dvasinėms vertybėms. Pesimistiniai, tačiau teisingai šią padėtį vertindama, viena rašytoja šitaip sako: "Tai sukrečianti drama to žemyno, kurs po 150 metų politinės nepriklausomybės tik dar šiandien stovi ant slenksčio kovos dėl paprasčiausios laisvės — laisvės nuo bado ir karo, laisvės nuo svetimo kapitalo diktatūros ir laisvės nuo savųjų išnaudojimų saugliavimo" (A. Morawska *Perzpktywy*).

Jei dar pridėsime tą faktą, kad šių kraštų kad ir, regis, nuoširdūs katalikai katalikybę supranta vien kaip grynai privačią, pamaldžią, religinę praktiką, neišeinančią iš bažnyčios ribų į gyvenimą, ir kad Bažnyčios socialinis mokslas mažai ten žinomas, ir kad kiekvieną teisingumo reikavimą jie laiko komunizmu — tada pamatysime, kokia yra tamsi, mažai viltinga ir pavojinga tų kraštų padėtis. Ji ypač pavojinga ir taip ten merdinčiai krikščionybei, nes tokia padėtis, jei nebus radikalių reformų, veda į visišką nukriščiūnėjimą; ji pavojinga, nes, jei įvyktų revoliucija be Bažnyčios ir tikinčiųjų prisidėjimo bei pagalbos, tada naujos santvarkos visuomenė būtų ilgiems laikams prarasta krikščionybei.

Todėl nenuostabu, kad gresiantį pavojų labai gerai supratęs Čilės vyskupas Manuel Lorrain neseniai išpėjo: "Lotynų Amerika stovi neišvengiamų ir pagrindinių reformų bei pasikeitimų akivaizdoje. Giliai piktinanti socialinė nelygybė, milžiniškos proletariato ir skurdžių masės, gyvenančios tokiose sąlygose, kurios suniekina žmogų... ir visuotinis turtingesniųjų katalikų socialinės sąmonės trūkumas — visa tai rodo, kaip degantis yra reikalas, kad vietinė katalikybė aiškiai ir be kompromiso šiuo reikalu pasisakytų. Reformos įvyks — su mumis ar be mūsų. Jei jos įvyks be mūsų, jos bus prieš mus".

APČIUOPIAMOJI LOTYNŲ AMERIKOS TIKROVĖ

Į tą tikrovę verta pažvelgti iš ekonominio, sveikatingumo, religinio, dorovinio bei kultūrinio taško — pasinaudojant atskirų to kontinento kraštų statistiniais duomenimis.

Argentinoje, šešis kartus didesnėje už Prancūziją, 2000 šeimų valdo 1/5 žemės. Urugvajuje 16 šeimų valdo pusę krašto naudingos ūkininkavimui žemės. Kolumbijoje 3% gyventojų valdo 55% žemės. Prieš krikščionių demokratų dabar vykdomą reformą Čilėje 1% gyventojų valdė 52% žemės. Meksikoje 1% gyventojų valdo 85% žemės. Peru visi krašto turtai, bankai, kasyklos, geležinkeliai, draudimo įstaigos priklauso dvidešimčiai šeimų.

Visi krikščionių būrelio bandymai įtikin-

ti turtinguosius, kad jie planuotų ūkinį gyvenimą, labiau atsižvelgdami visuomenės gerovės, o ne savo asmeniškų interesų, nedavė jokių vaisių. Kalbėdamas apie šio krašto stovį, Peru vyskupas Ballon sako, kad "pusiau feodalinėje Peru sistemoje nuosavybė yra mažumos privilegija... Tikrai sau prieštarautume, jei ten norėtume privatinę nuosavybę ginti, drauge nereikalaudami, kad ji būtų padalinta kuo didesniai žmonių skaičiui..."

Toksai žemės "pasidalinimas" leidžia suvokti, koks turi būti medžiaginis anų kraštų žemės darbininkų stovis. Tą stovį dar paryškina pramonės darbininkų uždardis, kuris tesudaro 311 dol. metams, kai tuo tarpu Europos darbininko metinis uždardis vidurkis yra 713, o JAV darbininko — 2722 dolerių.

Šios padėties rezultatas: 75% gyventojų Lotynų Amerikoje valgo nepakankamai. Lotynų Amerikos katalikų vyskupų (CELAM) konferencijos pareiškimas tvirtina, kad "toksai stovis — tai didelė nuodėmė ir rimčiausias mūsų laikotarpio pavojus".

Dėl tokios ekonominės padėties žmogaus gyvenimo amžiaus vidurkis tėra 40 metų. To kontinento gyvenimo stebėtojai tvirtina, kad kas trečias žmogus Brazilijoje serga džiova ir kad Brazilijoje, Čilėje, Meksikoje ir kitur chroniškų alkoholikų skaičius pramonės darbininkų tarpe svyruoja tarp 30-60%.

Medicininės pagalbos stoką vaizduoja šios statistikos: dešimčiai tūkstančių JAV gyventojų tenka 92,4 lovų ligoninėse, Europoje — 85,2, o Lotynų Amerikoje — tik 31,5. Todėl ir kūdikių mirtingumas Lotynų Amerikoje yra daugiau kaip tris sykius didesnis negu Šiaurinėje Amerikoje ir dvykis didesnis negu Europoje. Brazilijoje iš tūkstančio gimusių kūdikių miršta 150, nesulaukę metų, o 100 — nesulaukę vienuolikos metų. Venecueloje 25% gimusių vaikų miršta pirmam mėnesy po gimimo. Brazilijoje trečdalis gyventojų kasdien tegauna tik po 1100 maisto kalorijų.

Toksai ekonominis skurdas, šalia kitų veiksnių, ši žemyną nukrikščionina. Tarp tų kitų veiksnių čia suminėtinas faktas, kad jau 150 metų to žemyno beveik visų valsty-

bių viešose mokyklose tikyba nedėstoma. Visoje gi Lotynų Amerikoje katalikiškų mokyklų ir mokinių yra tris kartus mažiau kaip JAV, nors katalikų yra tris kartus daugiau negu čia. Religijos tesimoko 20-30% vaikų, daugiausia tik pirmosios komunijos proga.

Religinę to žemyno padėtį geriausiai parodo religinė praktika: šventadienio mišiose tedalyvauja $3\frac{1}{2}\%$ vyrų ir $9\frac{1}{2}\%$ moterų. Mažiau kaip 2% mirstančiųjų tepriima sakramentus. Katalikų veikime, jo organizacijose dalyvauja nepaprastai mažas nuosimtis — tik 0,005% (t. y. penki iš tūkstančio).

Kas kūnui mažakraujystė, tas Bažnyčiai kunigų stoka. Lotynų Amerika, kurioje gyvena trečdalis pasaulio katalikų, teturi 1/11 visų pasaulio kunigų. Jų pusę sudaro reguliariai, ypač iš Ispanijos ir Italijos, atvykstantieji kunigai. Kaip pavyzdį čia pateiksiu Argentinos sostinės Buenos Aires statistiką: 1955 m. ten gyveno 3,600,000 gyventojų, daugumas katalikų iš vardo; kunigų gi tebuvo 390. Kadangi tų kunigų dalis dirbo vyskupijos įstaigose, spaudoje, švietime ir panašiuose darbuose, tai tiesioginei pastoracijai liko tik 180 kunigų. Koks tai menkas skaičius galime spręsti iš to, kad nepriklausomoje Lietuvoje, kurioje gyventojų buvo mažiau kaip Argentinos sostinėje, buvo apie 2000 kunigų, t. y. penkis kartus daugiau kaip Buenos Aires. Nenuostabu, kad tokiam kunigų skaičiui tesant, jie tegali vien besikreipiančius į juos aprūpinti, o ne tikra prasme apaštalauti. Tad nenuostabu, kad kai kuriuose Lotynų Amerikos kraštuose provincijoje pamatyti kunigą yra retenybė. Pavyzdžiui, Brazilijoje yra vietovių (ypač šiaurinėje dalyje), kur žmonės kunigą temato vieną ar du sykius į metus, o kai kur — vieną sykį į 3 metus. Tokiose vietovėse tikintieji atleidžiami nuo privalomų religinių pareigų (ši *dispensa* vadinama "desobriga"). Ten, kunigui atvykus, visi sakramentai primami iš karto: jau kartu gyvenančios poros bažnytiniai sutuokiamos, jų vaikai pakrikštijami, o visa šeima prieina išpažinties ir komunijos.

Šis kunigų trūkumas artimoje ateityje dar labiau bus juntamas, nes, pašaukimams į dvasinį luomą visame pasaulyje

mažėjant, vis mažiau kunigų atvyks į Lotynų Ameriką iš kitų kraštų. Pačiame gi žemyne pašaukimų yra labai maža. Pavyzdžiui, praėjusiais metais visoje Čilėje teatsirado tik keliolika kandidatų į kunigų seminariją.

Verta žinoti ir tai, kad Čilėje dirbančių svetimtaučių kunigų, susirūpinusių to krašto Bažnyčios likimu dėl kunigų trūkumo, 1967 m. spalio mėnesį Čilės vyskupų konferencijai įteikė ilgai svarstytą raštą, siūlydami kviesti, ruošti ir kunigo pareigoms šventinti gerą vardą turinčius vedusius vyrus. Vyskupai atsakė, kad aukštoji Bažnyčios vadovybė neleidžia to sumanymo vykdyti. Reikia tačiau manyti, kad, pašaukimams nykstant, bent kai kuriuose kraštuose anksčiau ar vėliau teks atsisakyti tokių neesminių dalykų, kaip kunigų celibatas, išlaikyti esminius — šiuo atveju, krašto Bažnyčią.

Žvelgiant į dorovinį stovį, kuris turi ryšio su religija, reikia pasakyti, kad silpnas tikėjimas negali ugdyti tvirtų dorovinių principų. Pagal 1954 m. pravestą Kubos Havanos gyventojų atsiklausimą, 75% pasisakė esą katalikai, tačiau jų 43% neigė svarbiausią krikščionybės pagrindą — Kristaus dievybę, o 70% pasisakė už vedusiųjų laisvą skyrimąsi. O Venecueloj, kuri ekonominiai geriau laikosi už daugumą kitų to žemyno kraštų, dorovė yra tiek žema, kad nelegalių kūdikių gimimas yra dūsyk didesnis už legalių. Kitaip sakant, tik kas trečias vaikas yra teisėtas. Dar blogiau — 200 tūkstančių vaikų yra palikti gatvė; "gatvės auklėjimas" juos gali paversti nusikaltėliais.

Anot šių metų Lotynų Amerikos vyskupų konferencijos Kolumbijoje, panašiai yra ir kituose to žemyno kraštuose, kur laisvuose seksualiniuose ryšiuose jau po 15 metų amžiaus gyvena 40% žmonių; dar blogiau yra su neteisėtais kūdikiais, kurie Panamoje, Salvadore, Čilėje sudaro nuo 1 iki pusės visų gimusių.

Tokiam stovyje dvasinės vertybės, kurios paprastai skleidžiamos spauda ar radiju, mažai tevertinamos. Nors knygų išleidžiama labai daug (sakoma, kad Buenos Aires leidyklos labiausiai aprūpina visą

Lotynų Ameriką knygomis), tačiau dėl mažų pajamų ir kovos už medžiaginį būvį jos platiems sluoksniams nėra prieinamos.

Tos vertybės, kurių dėka žmogus gali šviestis ir kultūrėti, daugeliui, ir norint, būtų neįmanomos. Nepamirškime, kad Lotynų Amerikoje, ypač didžiuose provincijos plotuose tebėra 39,6% beraščių, kai tuo tarpu Europoje jų tėra 9,4%, o Šiaurės Amerikoje — 3,0%. O ir tų pačių radijo aparatų Lotynų Amerikos šimtui gyventojų tenka tik 6, Europos — 17, o Šiaurės Amerikos — 75. Geresnių aparatų naudojimui reikia elektros energijos, kurios, skaitant kilovatais. Lotynų Amerikoje tepagaminama vienam žmogui 84, Europoje — 422, o JAV — 1050.

JJ S: SJc

Mes įtraukėme šį klausimą į šių straipsnių seriją, liečiančią II Vatikano Susirinkimo temas, nes šio susirinkimo proga išleisti, šio straipsnio pradžioje suminėti raštai Lotynų Amerikos padėti labai suaktualino. O be to, tik socialinį teisingumą ten įvykdžius, tegalima tikėtis II Vatikano reformų įkvėpto religinio atgimimo.

Čia pavaizduota Lotynų Amerikos padėtis kai kam pasirodys per daug pesimistiška, čia pateikti statistikos nuotrupų daviniai — neteisingi. Gal ne vienas ten gyvenusių ar gyvenančių lietuvių mato kitokią tikrovę... Turime pabrėžti, kad visos statistikos, nors jos čia paimtos iš rimtų ir naujų šaltinių, nėra šimtanuošimtiniai tikslūs, nes ir to paties laikotarpio bei krašto statistikos daugiau ar mažiau savo daviniais skiriasi. Čia dar reikia priminti, kad jos pateikia visų kraštų drauge ar atskiros krašto visų jos dalių — turtingesnių ar skurdžių — bendrą vidurkį.

Nežiūrint to, viena yra absoliučiai tikra, kad visame Vakarų pasaulyje socialiniu ir religiniu atžvilgiu Lotynų Amerikos padėtis yra pati blogiausia. Ji yra tartum ugniakalnis, kuris kiekvienu momentu gali prasi-veržti.

Sekančiame straipsnyje pažvelgsime į tuos visus žygius, kurie ten vietoje daromi šiai žaizdai pagydyti. Pasvarstysime ir tai, kas dar reikėtų ir būtų galima padaryti, kad šis ugniakalnis neprasisiveržtų.

AR DARBININKAI TAPS ĮMONIŲ BENDRAVALDŽIAIS?

PETRAS DAUGINTIS, S. J.

Neseniai Prancūzija pergyveno lemtiną, tragišką dieną. De Gaulle priešrinkiminė akcijoje maištaujantiems studentams ir darbininkams pažadėjo universitetų ir įmonių reformas, suteikiant darbininkams teisę dalyvauti įmonių vadovybėje. Degaulistų partija laimėjo didelę balsų daugumą prieš milžinišką komunistų ir viso kairiojo sparno spaudimą.

Ką reiškia tas pažadėtasis darbininkų įvedimas partneriais, bendrininkais, įmonių vadovybėn? Ar tai nėra prieš įmonių savininkų teises? Ar nesužlugdys tai įmonių? Ar tai kur nors įgyvendinta?

Neįsileisdamas į šios problemos istorinę raidą ir ilgus svarstymus, mėginsiu paaiškinti ją šiame straipsnyje.

AR TURI TEISĘ?

Kiekvienoje didelėje įmonėje — fabrike, krautuvėje, apdraudos įstaigoje — yra trys veiksniai, kuriais įmonė veikia, būtent: vadovybė, kapitalas (pastatai, įrengimai, mašinos, žaliava, gaminiai, apyvartai reikalingi pinigai) ir darbas. Seniau (o kartais ir dabar), kai įmonės buvo nedidelės, pats kapitalo savininkas buvo — (ar yra) įmonės vedėjas, o dažnai ir pats gamintojas ir išpardavėjas.

Dabar, mūsų laikais, kapitalo savininkai dažniausiai visai nevadovauja įmonei nei joje darbuojasi. Sakysime, tokioje akcinėje bendrovėje akcijų, šerų savininkai visuotiniame susirinkime tik išrenka priežiūros tarybą ir patvirtina įmonės metinį balansą. Jie visai neturi tiesioginio ryšio su darbininkais ir praktiškai visai nesirūpina nei jais, nei įmone. Jiems rūpi tik kuo daugiau gauti pelno ir įdėti kapitalo saugumas. Visą įmonę veda samdytas įmonės vedėjas su kitais direktoriais ir techniniu bei adminis-

traciniu personalu, per kurį tvarkomas visas darbininkų darbas. O tačiau vien tik savininkai dalinasi visu įmonės pelnu ir jiems vieniems per įmonės priežiūros tarybą atsakingas įmonės vedėjas.

Darbininkai neturi tiesioginės galios įmonės vadovybei, nebent streikais, pridarančiais jiems patiems ir įmonei tiek nuostolių. Jie ten dirba dienų dienas ir metus. Darbe ir rūpesčiuose dalyvauja jų kūno ir sielos galios. Nuo jų pastangų bei patyrimo priklauso ir gaminių kiekybė, ir kokybė, ir geras įmonės vardas, pelnas bei ateitis. Su įmone surištas jų darbas, sveikata, jų pačių ir jų šeimų pragyvenimas, likimas, šimtų bei tūkstančių ir net viso krašto ateitis.

Todėl visai natūralu, nuoseklu ir teisinga, kad ir darbininkai dalyvautų įmonės valdyme. Jie turi visai panašią teisę, kaip ir įmonės kapitalo teikėjai, t. y. savininkai. Ši teisė vadinama darbininkų teise dalyvauti Įmonės administracijoje ir pelne (angliškai "partnershaft", vokiškai "Mitbestimmungsrecht", o lietuviškai galėtume vadinti "bendravaldystės" teise).

Žinoma, darbininkai šia teise dalyvauti įmonės valdyme jau šiek tiek naudojasi. Jų sudaryti komitetai, sindikatai bei komisijos aiškinasi, tariausi su įmonės vadovais, darbdavių sąjungom ir t. t. Tačiau tai yra nepakankama, veda prie nuolatinių ginčų, nesutikimų, dažnų streikų ir didelių nuostolių. Todėl mūsų laikais norima įstatymo keliu ją pilnai praveisti ir nustatyti jos įgyvendinimo formas bei priemones. Svarbu, kad ji būtų įvesta į pačią organizacinę ir juridinę įmonės santvarką.

KAIP ĮGYVENDINTI?

Be abejo, bendravaldystės teisės įgyvendinime yra įvairių laipsnių ir pavidalų. Že-

Šiais laikais eilinis žmogus vis labiau pripažįstamas visose gyvenimo srityse: politikoj — demokratine santvarka; bažnytiniam gyvenime — pasauliečio atsakomybe, o ekonomijoje — įmonių bendravaldyste. Apie šią pastarąją sritį šiame rašinyje aiškina Petras Daugintis, S. J., įgijęs ekonomijos doktoratą Romoje ir šiuo metu laikinai redaguojas Sao Paulo savaitraštį "Mūsų Lietuvą".

miausias laipsnis — tai įgalinimas kiekvieno *paskiro darbininko darbovietėje* bendrauti lygiomis su prižiūrėtoju techniniame darbo vykdyme. Antras laipsnis — tai *įgalinimas viso fabriko* (krautuvės, įstaigos ar jos didžiulės dalies) darbininkų *atstovų lygiateisio bendravimo* su fabriko vadovybe įvairiuose *tik* darbininkus liečiančiuose klausimuose. Daug kur tam yra įvairios komisijos, įmonės tarybos, paritatyvinės komisijos arba tas pareigas eina darbininkų delegatų komitetai ar sindikatų pareigūnai.

Tačiau bendravaldystės teisė pilnai įgyvendinama tik trečiame laipsnyje — *visame įmonės vadovavime*, t. y. tada, kai darbininkų atstovai turi sprendžiamąją balsą visos įmonės ūkiniuose klausimuose. Tai *ūkinė* bendravaldyste.

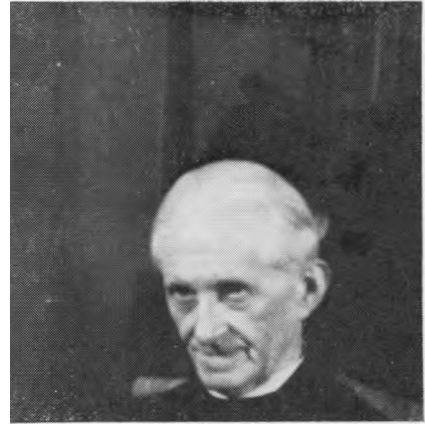
Tokią ūkinę bendravaldystę yra išvedę vokiečiai 1954 m. įmonėse, turinčiose virš 10,000 darbininkų. Vėliau įvedė ją ir kalnų pramonėje. Ten įmonės priežiūros tarybos pusę sudaro darbininkų rinkti atstovai, kurią anksčiau sudarydavo tik vieni akcijų savininkų atstovai. Priežiūros tarybos pirmininką išsirenka pati taryba, o nesutariant paskiria Darbo ministerija iš tarybos pasiūlytų asmenų. Taip pat personalinio skyriaus direktorius skiriamas iš asmenų, turinčių darbininkų pasitikėjimą. Šis direktorius dalyvauja pilnomis teisėmis įmonės direktorių posėdžiuose. Darbininkų sindikatams pareiškus nepasitikėjimą, įmonės vedėjas turi jį atleisti. Vakarų Vokietijoje šia sistema veikiančios įmonės neturėjo nenugalimų sunkumų.

Dabar Vakarų Vokietijos federalinė darbo ministerija ruošia įstatymą, kuris išplės ūkinės bendravaldystės teisę į visas bent kiek didesnes įmones. Žinoma, yra įvairių sunkenybių, baiminimosi, priešinimosi.

Svarbiausi sunkumai — tai atitinkamas darbininkų tokiom pareigom paruošimo klausimas, darbininkų atstovų išrinkimo būdas, jų ir sindikatų pareigūnų santykiavimas, baimė, kad tie atstovai ar sindikatai neviešpatautų įmonėms, o vėliau ir krašto ūkiui. Todėl nesistebėtina, kad to 400 straipsnių įstatymo projekto paruošimas užtrunka jau 10 metų (bet apie tiek pat užtruko ir parengimas naujojo Vakarų Vokietijos akcinių bendrovių įstatymo, parlamento patvirtinto šių metų pradžioje). Visoje Vokietijoje ūkinės bendravaldystės klausimas gana plačiai diskutuojamas. Vokiečių katalikų sociologai, visuomeninkai ir valstybininkai turėjo šiais metais vien šiam klausimui skirtą studijų savaitę Moenchengladbach. Dabar, kaip žinote, Prancūzijoje ją įvesti išipareigojo prezidentas de Gaulle. Yra ir kitose šalyse įvairių projektų ir bandymų.

Be abejo, kaip pažymi Pijus XI enciklikoje "Quadragesimo Anno", bendravaldystės teisė (arba darbininkų dalyvavimas įmonės valdyme) nėra prigimtinė, būtina teisė, tačiau labai pageidautinas dalykas. Ją reikia įvesti į pačią jaunąją įmonės santvarką ir sudaryti reikiamas sąlygas jai įgyvendinti. Mūsų laikais ji *daug aukštesniame laipsnyje atitinka* dirbančio žmogaus savivertę pajusti, negu dabartinė, tik kolektyvinės darbo sutarties teisinė įmonės struktūra, kuri neleidžia darbininkui jaustis lygiateisiu įmonės nariu: jam Įmonė lieka svetima, o ne sava.

Todėl taikingu, riausių ar revoliucijų būdu darbininkija vis tiek anksčiau ar vėliau atsistos lygiateisiu partneriu įmonių ir krašto ūkio vadovybėse. Bendravaldystės teisės įgyvendinimas — pats taikingiausias kelias!

KUNIGAS, KURIS “UŽKARIAVO VISĄ LIETUVĄ“

Šviesiai prisimenant tėvą Joną Kipą, S. J.,
jo mirties dešimtmečio proga

BRONIUS KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

Nedaug buvo Lietuvoje svetimšalių, taip glaudžiai sutapusių su mūsų tauta ir taip daug jai pasidarbavusių, kaip tėvas Jonas Kipas. Nelyginsime jo nuopelnų su kitais žinomais Lietuvos bičiuliais, bet, artinantis jo mirties dešimtmečiui, pažvelgsime trumpai į jo gyvenimą, ir asmenybę, spinduliavusią energiją, gerumą, atvirumą, nuoširdumą ir brandžia kunigo išmintimi. Tėv. J. Kipas nebuvo nei šventasis, nei masonas, kaip jį, prof. A. Maliauskio tvirtinimu, bandė apibūdinti kai kurie kauniškiai. Jis buvo didelės inteligencijos ir plačių pažiūrų kunigas, didelis darbininkas ir dar didesnis diplomatas, visuomet optimistas, pilnas energijos bei sąmojaus ir visiškai lojalus Lietuvai ir Šv. Sostui. Nėra ko stebėtis, kad juo pasitikėjo ir prezidentas A. Smetona, ir Lietuvos vyskupai, ir popiežiaus nuncijai, ir daugumas Lietuvos inteligentų. Ne visuomet jie jo klausdavo ar klausydavo jo patarimų, bet dažnai su juo susitikdavo ir aptardavo iškilusias problemas.

Tėv. Jonas Gerardas Kipas gimė 1884 m. lapkričio 4 d. Raesfelde, Vestfalijoje. Jis buvo antrasis iš 14 vaikų. Pabaigęs pradžios mokyk-

lą, įstojo į tėvų jėzuitų kolegiją Feldkirche, bet tam tikrais sumetimais išlaikė brandos egzaminus eksternu Vechtos gimnazijoje. Sekdamas dėdės misijonieriaus pavyzdžiu, 1903 m. J. Kipas įstojo į jėzuitų ordiną. Pabaigęs filosofijos mokslus, išvyko į Indiją, kur 4 metus dirbo mokytojo ir auklėtojo darbą. Paskui, sugrįžęs į Olandiją, 2 metus studijavo teologiją. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, buvo išvestas kunigu ir pašauktas į kariuomenę kapeliono pareigom. Už savo drasumą ir artimo meilės darbus tėv. Kipas užsitarnavo net 3 ordinus: maltiečių kryžių ir geležinį antros bei pirmos klasės kryžius. Pasibaigus karui, tėv. Kipas studijavo teologiją dar vienerius metus, o 1919 m. buvo nusiųstas į Esseną, kur sunkiomis sąlygomis pradėjo organizuoti katalikų moksleivių sąjungą “Neudeutschland” ir Marijos Sambūri. Tas darbas jam taip sekėsi, kad per vienerius metus jis patraukė apie 800 moksleivių.

1922 m. rudenį tėv. Kipas pradėjo vadina-
majį terciją — gilesnės jėzuitų ordino ir pas-
toracijos studijas — ir, susirgus naujų ma-

gistro padėjėjui, po poros mėnesių turėjo persikelti į naujokyną ir pavaduoti ligonį. Čia jį pasiekė žinia, kad ateinančią vasarą turės vykti į Lietuvą ir pradėti pionieriaus darbą.

Gavęs tą žinią, tėv. Kipas negalėjo užmigti visą naktį. Jam buvo gaila skirtis su pamėgtu darbu Essene ir važiuoti į nepažįstamą kraštą, kurio kalba jam buvo visiškai svetima. Tačiau tėv. Kipas vyresniųjų valiai neprieštaravo ir 1923 m. liepos 20 d. pasiekė Kauną.

Kad būtų galima susidaryti tikslesnį jo veikimo ir temperamento vaizdą, paduodame čia jo paties pirmųjų dienų užrašus.

“Liepos 20 d. atvykau į Kauną. Apsistojau Birutės viešbutyje. Seminarijoje, pas seseles ir pas prel. Januševičių “nėra vietos”. Nenorėdamas išleisti pinigų viešbučiui, pasirinkau atviraime apgriautos (tėvų jėzuitų) bažnyčios bokšte vietą nakvynei ir atsinešiau savo lagaminą. Paskui aplankiau prel. Dambrauską ir vyskupą Skvirecką. Sugrįžęs į bokštą, radau jį tuščią. Vietoj jo, seselės man paruošė didelį kambarį.

Liepos 21. Kadangi čia niekas man negalėjo patarti dėl architekto bažnyčiai ir namams (bažnyčia ir namai buvo nukentėję nuo karo), aplankiau prof. Eretą, kuris mane labai mielai priėmė. Apžiūrėjau bažnyčią su jo nurodytu architektu.

Liepos 24. Aplankiau popiežiaus delegatą arkivyskupą Zechinį. Aukštoje Panemunėje aplankiau seimo pirmininką prel. Staugaitį. Delegatas priėmė maloniai, bet nepadrasino ateičiai. Tuojuo tęsiau lietuvių kalbos studijas.

Liepos 27. Su tėv. Andriuska pas jo draugą Romaną, kuris pradžioje duoti už dyką statybai medžiagos.

Liepos 31 d. Paruoštas man kambarys kitoje namo pusėje. Taigi, po 150 metų pirmasis jėzuitas vėl mūsų senoje kolegijoje. Šv. Ignaco šventė. Švęsdamas tą dieną, kartu su šoferiu iškroviau pirmuosius 4.000 padovanotų akmenų.

Rugp. 5. Su didele seselių, moksleivių ir savo paties baime pirmą kartą perskaičiau maldas po mišių lietuviškai”.

Taigi, per dvi savaites tėv. Kipas susipažino su jam reikalingais žmonėmis, jau turėjo dalį medžiagos bažnyčios ir namų remontui ir pradėjo viešai vartoti lietuvių kalbą. Prof. St. Šalkauskis rašė, kad vėlyvą 1923 m. rudeni jis kalbėjęs su tėv. Kipu lietuviškai (“Židinys”, 1938 m., Nr. 7). Nepraėjus nei vieneriems metams, tėv. Kipas jau sakė pamokslus lietuviškai atremontuotoje bažnyčioje ir skaitė paskaitą katalikų kongrese Kaune. Ta paskaita, kaip

išsireiškė nuncijus, “tėv. Kipas užkariavo visą Lietuvą”.

Iš tiesų, kol tėv. Kipas užkariavo daugelio lietuvių širdis, jis pergyveno daug kovų ir gavo nemažą smūgių. Visų pirma jam buvo labai nemalonu, kad, atkuriant Lietuvos Jėzuitų Provincijos branduolį, jo ir tėv. Benedikto Andruškos, S. J. nuomonės dažnai išsiskirdavo. Paskui jis nusivylė tėv. Andruškos draugu Romanu, kuris sudarė tėv. Kipui daug finansinių rūpesčių. 1925 m. pradžioje taip pablogėjo santykiai tarp Lietuvos vyriausybės ir Šv. Sosto, kad tėv. Kipas, siunčiamas provincijolo, turėjo vykti į Romą ir nušviesti susidariusią padėtį jėzuitų generolui ir dabartiniam kardinolui Giuseppe Pizzardo. Sekantieji metai buvo dar audringesni, nes, paėmus valdžią socialistams, iškilo gimnazijos egzistencijos klausimas. Jei socialistų vyriausybė būtų neišleisusi į Lietuvą svetimtaučių jėzuitų, kaip nenorėjo išleisti tėv. G. Suedhoffo, S. J., tuokart neseniai atidaryta gimnazija būtų buvęs priversta vežti.

Prie tėv. Suedhoffo incidento kaip tik tuo metu prisidėjo ir kitas: socialistų spauda paskelbė žinią, kad tėvai jėzuitai pagrobė nepilnametį Antaną Senavaitį ir nusiuntė jį į naujokyną. Išaiškinus tėv. Suedhoffo ir A. Senavaičio nesusipratimus, padėtis šiek tiek pagerėjo, o po 1926 m. gruodžio 16 d. perversmo ji esminiai pasikeitė, nes respublikos prezidentu tapo A. Smetona, su kuriuo tėv. Kipas susipažino 1923 m. spalio 8 d. Toji pažintis greitai pavirto į nuoširdžią ir intymią draugystę, tvėrusią iki A. Smetonos mirties.

Smetonos ir Kipo draugystė buvo naudinga visam kraštui, ypač kai 1930 m. pabaigoje santykiai tarp vyriausybės ir Šv. Sosto vėl pablogėjo. Tėv. Kipas nebuvo aklas nei A. Smetonos, nei nuncijaus R. Bartoloni šalininkas ir stengėsi abu apraminti.

1931 m. sausio 22 d. tėv. Kipas taip rašė savo atsiminimuose: “Prašiau ir gavau audienciją pas Smetoną nuo 5 iki 8 val. Dvi valandas tik klausiau. Paskui plačiai atvėriau savo burną, ypatingai tada, kai išgirdau apie didelę kvailystę, idėją į atsakymą šv. Tėvui. Daug galėjau atsiekti: įsakymą laikraščiams rašyti diskretiškai, planuojamos civilinės metrikacijos Įstatymas atidedamas, užtikrinta Katalikų Akcija, bet turi būti nepolitinė, pripažinimas katalikų draugijų. Pakartotinai jam pareiškiau: dabar Romoje sprendžiama daug. Atšaukdamas laikinai nuncijų, šv. Tėvas padarė didelę auką; dabar jūs turite parodyti...”

Nuncijus buvo atšauktas todėl, kad tėv. Ki-

pas per Berlyno nuncijatūrą nusiuntė Šv. Sostui raportą, tikriausiai gerai aptartą su prel. Faidutti. Apie susidariusią padėtį prel. Faidutti ir tėv. Kipas buvo vienos nuomonės, o H. Bartoloni kitos.

Sausio 26 d. tėv. Kipas taip rašė apie audiencijos pas A. Smetoną atgarsį: „Tėv. Provincijolo laiškas. Džiaugiasi dėl audiencijos pas Smetoną. Vakare pas mane Mironas. Po šaltos jo rezervacijos pradžioje, labai atviras pokalbis. Man patariant, buvo pakeistos labai aštrios vietos (suprask prieš Šv. Sostą). Pabaigoje jis: prezidentas neklauso jokio kito patarimo mieliau, kaip jūsų. Pasikalbėjęs su jumis, jis atrodė esąs kitas žmogus”.

Didžiausią energijos dalį tėv. Kipas pašventė ne Bažnyčios ir valstybės santykiams pagerinti, bet tėvų jėzuitų gimnazijai, plačiašakei pastoracijai ir Lietuvos jėzuitų provincijai atkurti. Pradžioje jis daug važinėjo, veddamas moksleiviams ir seselėms rekolekcijas, paskui apsiribojo tėvų jėzuitų bažnyčia Kaune, kur tarp kitko kasmet išklausydavo apie 15,000 - 18,000 išpažinčių. Kasdien tarp 4 ir 7 val. vakare pas jį užeidavo daug inteligentų ir klausdavo įvairiais reikalais patarimų.

Vadovaujant tėv. Kipuiliui, 1923 - 1936 m. tėvai jėzuitai nuveikė šiuos stambesnius darbus:

1924 m. įsteigė gimnaziją, kuri, kartu su pradžios mokykla, išaugo iki 550 mokinių. 1925, 1930 ir 1933 m. pastatė trečią ir ketvirtą vienuolyno ir gimnazijos aukštą. Savo laiku tose patalpose buvo prisiglaudusi pavasarininkų suaugusiųjų gimnazija ir keli universiteto studentai. 1926 m. tėvai jėzuitai perėmė iš šv. Kazimiero Draugijos „Žvaigždės“ redakciją. Sekančiais metais prie gimnazijos buvo įsteigtas ir bendrabutis su 110 moksleivių. 1929 m. buvo atidarytas naujokynas Pagryžuvyje, o vėliau įsteigtas pavyzdingas ūkis. 1930 m. tėvai jėzuitai atidarė rezidenciją Šiauliuose, pastatė kino salę Kaune ir pradėjo leisti „Misijų“ žurnalą.

1931 m. jie įsigijo 2 hektarų nuosavybę Kulautuvoje ir nupirko kaimyno sklypą bei namą už Perkūno namų. 1934 m. buvo įsteigtas turtin gas gamtos muziejus, o 1935 m. perimta „Žvaigždutės“ redakcija. 1930 m. kovo 25 d. buvo įkurta Lietuvos jėzuitų viceprovincija, o po 6 metų — provincija su 8 nariais, iš kurių tik 8 vokiečiai. Paprastai tėvų jėzuitų vyresnieji keičiami kas 6 metai, bet tėv. Kipas išbuvo Kauno kolegijos vyresniuoju net 15 metų.

1936 m. provincijolo pareigas perėmė tėv. B. Andruška, o namų vyresniojo — tėv. J. Rietmeisteris. Turėdamas mažiau pareigų namuose, tėv. Kipas pašventė daugiau laiko stu-

denčių ir inteligenčių pastoracijai. Vėliau skaitydavo paskaitas ir vyrams. Rusams atidavus Vilnių, tėv. Kipas dažnai važiuodavo į sostinę, skaitydavo paskaitas ar konferencijas ir pravedavo rekolekcijas. Jis taip buvo sutapęs su lietuviais, kad jau 1925 m. švietimo ministeris Jokantas jam taip sakė: „Mes nelaikome jūsų svetimtaučiu”.

Tėv. Kipas buvo mėgiamas ir karininkų, kuriems 1927 ir 1940 m. pravedė rekolekcijas Kaune ir Vilniuje. Jis dažnai susitikdavo su Lietuvos vyskupais, norinčiais daugiau informacijų apie vyriausybės ir Bažnyčios santykius. 1940 m. gegužės 29 d. švietimo ministeris Jokantas paprašė tėv. Kipo, kad jis, pasilikdamas Kauno Jėzuitų Gimnazijos direktorium, perimtų taip pat ir Vilniaus Jėzuitų Gimnazijos vadovybę.

1941 m. pavasari tėv. Kipas grįžo į Vokietiją ir apsigyveno Berlyne, tačiau jau po dviejų mėnesių buvo slaptosios policijos suimtas ir pasodintas į kalėjimą. Išleistas iš kalėjimo tu pačių metų liepos mėnesį, jis persikėlė į Zehlendorfa, nes St. Clemens rezidencija, kur jis buvo apsigyvenęs anksčiau, buvo valdžios konfiskuota. Po 8 mėnesių tėv. Kipas vėl turėjo persikelti į naują vietą, šį kartą prie katedros. Čia jis gyveno ir dirbo iki 1945 m.

Kai tų pačių metų gegužės vidury katedra ir klebonija buvo subombarduota, tėv. Kipas rado prieglaudą senoje St. Clemens rezidencijoje. Pasibaigus karui, tėv. Kipas dėstė tikybą ir anglų kalbą jėzuitų gimnazijoje ir kartu užsiėmė JAV kariuomenės ir civilinių tarnautojų pastoracija. Nuo 1948 m. jis pradėjo pastoracinį darbą ir studentų tarpe. Nuo 1950 m. iki savo mirties tėv. Kipas dėstė tikybą aukštesnėse klasėse Liebrauenschool. Prašomas lietuvių tėvų jėzuitų, jis pabaigė rašyti savo atsiminimus prieš pačias 1958 m. Kalėdas, o Kalėdų trečiąją dieną numirė širdies smūgiu. Taigi, galima sakyti, kad tėv. Kipas vienokiu ar kitokiu būdu dirbo Lietuvai iki pat savo mirties. Berlyne ji aplankydavo daugybę lietuvių, kuriems jis padėdavo, kuo tik galėdamas.

Apžvelgiant turiningą tėv. Kipo gyvenimą, reikia pabrėžti, ką apie jį rašė vokiečiai jėzuitai, būtent, kad jis „sugebėjo lietuvius ir vokiečius jėzuitus suvesti į vieną bendruomenę ir ją išlaikyti. Jo nuopelnas yra, kad Kauno Jėzuitų Gimnazija tapo viena geriausių Lietuvos mokyklų”. Nemažai jis yra prisidėjęs ir prie Lietuvos jėzuitų provincijos atkūrimo. Gaila, kad tas šviesus kunigas po sunkių darbų negali ilsėtis tame krašte, kurį jis taip nuoširdžiai mylėjo.

ŠEIMA

TÈVE, VIS TIEK MYLIU TAVE

D. ZAMBONI

Sutikau pirmą kartą Margaritą Londone, viename katalikų ir anglikonų susirinkime, bet tada jos beveik nepastebėjau. Nors ji buvo labai jauna, bet atrodė bespalvė, neaiškaus amžiaus. Buvo labai kukliai apsirengusi, ne pagal madą. Netgi nepastebėjau jos žvilgsnio, nes ji vengė su bet kuo kalbėtis. Man sakė, kad ji esanti 18 metų ir yra anglikone.

Po kelių mėnesių ją pamačiau savo namo balkone ir pastebėjau, kad ji buvo kūdikiško veido. Plaukai, kurių anksčiau nebuvau pastebėjęs, buvo šviesūs, trumpai nukirpti, kaspinėliu parišti.

Turėjau vėliau progos ją kelis kartus sutikti: pasidarėme draugės. Kiekvieną kartą, vos atverdavo lūpas, kažkas ją smaugė, ir žodžiai likdavo gerklėje. Bet ji stengėsi nusigalėti ir tęsdavo pokalbį. Tačiau, kai kurie jos posakiai atrodė spontaniški ir juose atsispindėjo vaikiškas džiaugsmas, tarsi būtų atradusi kažką, ko pati nelaukė.

Man papasakojo savo istoriją.

“Baigus vidurinę mokyklą, nuėjau į egzaminus, kaip automatas, kaip isterikė. Nieko neįėjau, nieko nesupratau. Sekančiais metais beveik visiškai nesimokiau. Likau sustingusi, savyje užsidariusi, širdyje su įniršimu, kuris man nedavė ramybės. Jei kartais apsidairydavau aplinkui, buvau įsitikinusi, kad niekas neturi tokios šeimos, kaip manoji, kad niekas negali suprasti, kas dedasi mano sieloje, kad visi į mane žiūri pikta kaip tik dėl to, kad jie “žino”.

Tai buvo vieną popietį, kai buvau 11-os metų. Atėjo pas mus savivaldybės tarnautojas: ieškojo mano tėvo. “Jo nėra namie, nežinau kur jis, nė kada grįš” — pasakiau. “Kas tave pamokė taip sakyti?” — atkirto jis gana griežtai. Toks klausimas mane nustebino. Kai grįžo motina, jai papasakojau, kaip buvo, ir ji liepė man nesirūpinti.

Tą vakarą nepajėgiau užmigti. Tai atsitikdavo dažnai, nes pas mus, Anglijoje, vaikai turi eiti gulti gana anksti, o be to, mes buvome neturtingi, menka vakarienė, kambaryje šalta.

Vakarienei arbata, nors ir karšta, dar labiau sužadindavo alkį.

Užsikėliau ir nuėjus atsisėdau ant paskutinio laipto. Iš apačios matėsi truputis šviesos: čia buvo geriau, negu tamsoje. Mačiau, kaip grįžtas anksčiau buvęs žmogus ir kalbėjosi su mano motina. Žinojau, kad negalima vaikams klausytis, ką kalba vyresnieji, bet vis tiek likau susirietusi ant laipto.

Tai, ką išgirdau, buvo baisu. Man atrodė, kad galva ir širdis sutruks į šipulius, tarsi baisyiam uraganui užėjus. O tas uraganas buvo nelauktai patirta žinia: mano tėvas gyveno su motina be vedybų ir tuo pačiu metu turėjo kitą moterį ir vaikų. Nuslinkau į miegamąjį ir, atsigulus šalia mažesnės sesutės Rūtos, išgulėjau lyg sustingęs lavonas ištisą naktį be miego, nepajėgdama nei verkti, nei galvoti.

Rytojaus dieną užpuoliau motiną ir norėjau sužinoti visą tiesą. Motina iš karto nenorėjo kalbėti, bet paskui pro verksmus patvirtino, kad tai tiesa.

Dabar tik supratau, kodėl motina taip dažnai verkdamas, mus nuolat bardavo ir kodėl tėvo dažnai nebuvo namie ištisas dienas ir naktis.

Nežinau, kaip aš praleidau laikotarpį tarp 11 ir 16 metų. Beveik niekad nemiegodavau, valgiau labai mažai, nieku nepasitikėjau, viskas mane gąsdino, neleidau prie savęs prisiliesti net ir motinai.

Neturėjau jokio tikėjimo. Atsimenu, kaip pirmaisiais mokyklos metais kartais matydavau, kaip kai kurios mergaitės sudėdavo rankytes ir kažką tyliai kalbėdavo. Ka tai reiškia? Paklausiau motinos, o ji atsakė, kad tai toks mergaičių žaidimas. Vieną kartą, kai buvau dar kūdikis, viena ponija, išsivedusi mane pasivaikščioti, man papasakojo, kad ten aukštai, danguje, yra geras Tėvas, kuris padeda visiems į jį besišaukiantiems. Nuo to laiko aš dažnai pagalvodavau apie jį ir prašydavau pagalbos.

Pirmaisiais religijos mokslo metais (o tai būdavo viena pamoka kasdien), visa, ką mokytoja pasakodavo, man atrodė gražios pasakos. Tik trečiaisiais metais pradėjau suprasti, kas

yra religija. Dargi Šv. Raštas man pasidarė įdomesnis už kitas pamokas. Iš tikybės gavau aukščiausius pažymius. Vakaraais papasakodavau tėvui, ką buvau išmokusi. Jis klausydavo, bet motina, užsiėmusi namų ruošia, niekad nekreipė dėmesio į mano pasakojimus.

Paskui tėvas pasidarė vis rimtesnis, užsida-ręs, nervingas. Motina savo žvilgsniu jį sekė ir tyrinėjo. Kartą išgirdau, kaip ji paklausė: “Na, kaip?” O jis: “Jau miršta”...

Motina buvo palūžusi, desperatiška tiek dėl to, kad ji tėvą mylėjo, tiek ir dėl to, kad namuose buvo dar labiau šalta, dar sunkiau su maistu. Tėvas nedarė, tad neturėjo teisinės prievolės mus išlaikyti. Bet jo motina buvo turtinga ir jį šelpdavo pinigais. Kai tėvas pareidavo namo, tai ir mums ką nors atnešdavo. Dabar jau nieko. Motina ieškojo darbo, nes jauniausioji sesutė Rūta pradėjo vaikščioti į mokyklą, bet, būdama menkos sveikatos, negalėjo pakankamai uždirbti.

Aš tada mečiausi į studijas, kad gaučiau stipendiją. Ją laimėjau. Susiradau mokykloje draugę. Tai buvo mano Šv. Rašto mokytoja, kuri mane labai mylėjo. Ji suprato mano sielos painiavas ir todėl nuolat ragino tęsti mokslą toliau. Su ja nebuvo sunku užmegzti intymesnį dialogą.

Paprastai žmonės, kai išgirsta toki atvejį, kaip manasis, tuojau kaltina tėvus. Dėl tos priežasties aš niekad niekad nepasakojau savo šeimos tragedijos. Priešingai, su mokytoja aš galėjau laisvai išsikalbėti. Kai jai atvirai išsipa-sakojau, pajutau kažkokį palengvėjimą. Jie nieko nesmerkė, nekritikavo, tik paklausė: “Ar tavo tėvas tiki Dievą?” — “Ne, manau, kad jis buvo bažnyčioje tik tada, kai jį krikštijo”.

Dažnai ilgas valandas, vaikščiodamos Hyde Parke ar Temzės pakraščiais, kalbėdavome man rūpima tema. Tie pokalbiai grąžino man ramybę. Manyje pasiliko įsitikinimas, kad tėvas visą savo audringą gyvenimą ieškojo meilės. Bet meilė — tai man buvo visiškai aišku — yra Die-das. O mano tėvas, nerasdamas Dievo, nuėjo klaidingais keliais, nes niekas jam neparodė kelio į Dievą... Gal aš galėčiau kuo nors jam padėti?... “Meilė yra šviesa” — kartą pasakė mano mokytoja.

Pajutau reikala dažniau vaikščioti į bažny-čią. Bandžiau praktiškai vykdyti tai, ką supra-tau. Stengiausi mylėti tuos asmenis, kurie man yra arti, o ne reikalauti iš jų meilės: tai mano motina, vargšė sesutė, kuri, nieko nežinodama, nekalta augo kasdieniniame varge. Iš karto nebuvo lengva. Bet pamažu pastebėjau, kad ma-nyje tirpsta nepasitikėjimo ledai, širdis plečia-

si ir kaista, o iš buvusio manyje chaoso ima ryš-kėti pusiausvyra, tvarka, ko anksčiau nebuvau pažinusi.

Kartais vakaraais užsukdavau į bažnyčią, esančią netoli tėvo motinos namų. Neturėjau drąsos kada nors aplankyti senelę, nes žinojau, kad dabar pas ją gyvena mano tėvas su savo naująja šeima.

Vieną dieną gaunu iš senelės laišką: ji mane mačiusi praeinant pro šalį ir klausia, kodėl ne-noriu jos aplankyti. Nugalėjau savo užsispyri-mą ir nuėjau pas ją.

Duris atidarė toji kita tėvo moteris, ir tuo-jau užtrenkė man panosėję. Buvo baisus mo-mentas. Kraujas užvirė... Bet nenuėjau šalin ir laukiau, nes mylėjau... Pagaliau atėjo senelė ir mane įsileido vidun.

Man ten esant, parėjo mano tėvas. Kartais sutikdavau jį gatvėje, bet vienas antro nepraka-lbindavome: nei jis, nei aš nežinojome, ką vienas antram sakyti. Dabar buvau savo širdy-je sukaupusi mažą meilės dovanėlę, tik nežino-jau, kaip ją jam įteikti. Pažvelgiau į jį, ban-džiau šypsotis, norėjau jam tiek daug pasakyti, bet jis į mane net nepažvelgė...

Praslinko pora dienų nuo to kartaus susitiki-mo. Grįžau iš mokyklos. Ėjau Temzės upės pa-kraščiu, kur rūkstantys laivai iškrovė savo pre-kes. Už aukštų upės pakrančių girdėjau kaip teleškuoja juodas murzinas vanduo.

Ties manim staiga sustojo automobilis. Iš jo išlipo mano tėvas. Sustojau lyg pritrenkta. Jis priėjo prie manęs ir pasakė: “Užvakar negalė-jau su tavim pasikalbėti toje vietoje. Atleisk man, ir ačiū, kad aplankei”.

Paspaudė mano rankas savo sukietėjusiais nuo darbo pirštais. O aš turėjau drąsos greitai ir linksmai jam atsakyti: “Bet, tėveli, visai su-prantama, kad aš atėjau: juk aš tave vis tiek myliu...”

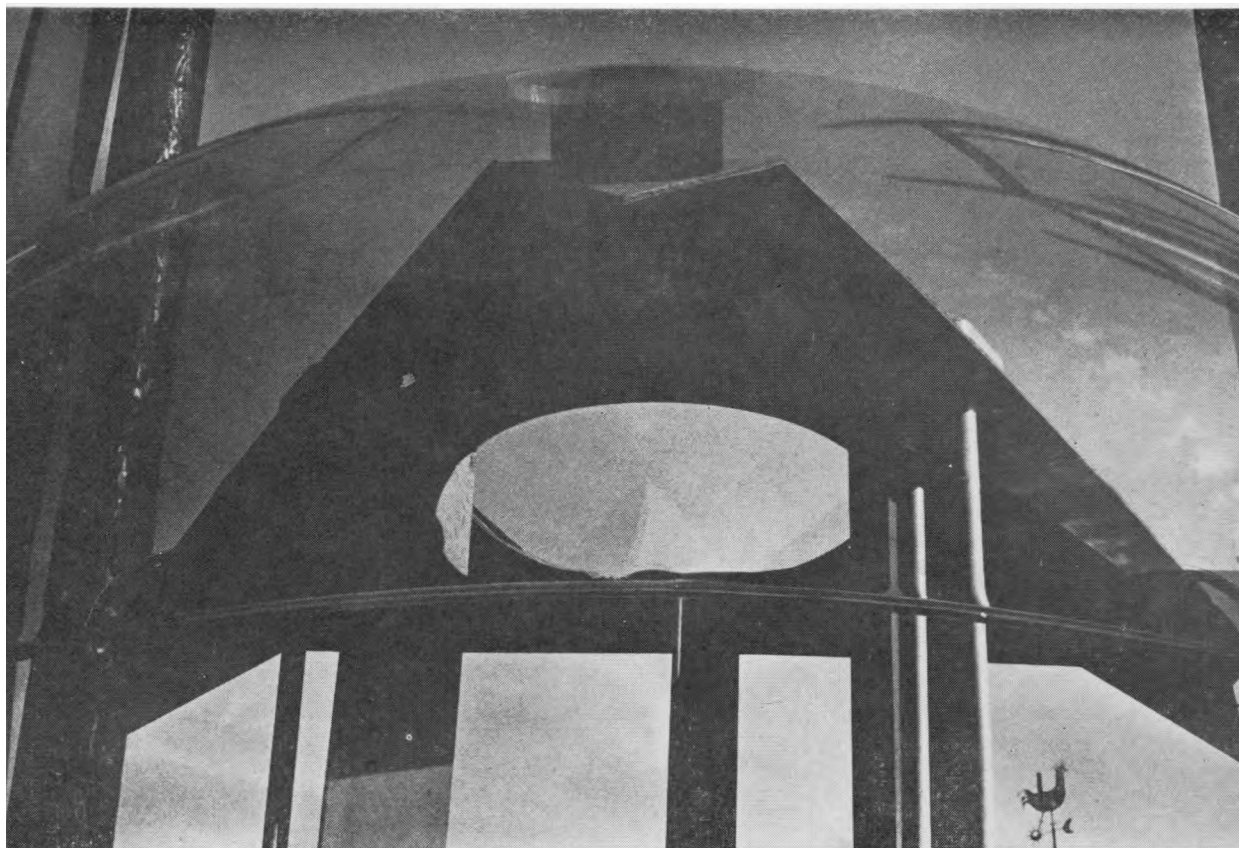
Pasižiūrėjo į mane nusteбęs. Jo akys buvo pilnos ašarų. “Dovanok man, dukrele, dovanok už viską. Aš nenorėjau, kad taip atsitiktų, bet buvau per silpnas”. Ašaros ėmė riedėti per jo skruostus. Niekad nebuvau mačiusi savo tėvo tokio. Tiesa, mačiau jį įširdusį, mušantį motiną, daužantį duris, bet niekad tokio, kaip dabar.

Tuo momentu man galvoje švystelėjo Sama-rietės vaizdas, kuri buvo turėjusi penkis vyrus, ir tas, su kuriuo ji gyveno, nebuvo jos vyras. O vis dėlto Jėzus su ja kalbėjo ir jai apsireiš-kė esąs Mesijas, Gelbėtojas.

Pajutau, kad tarp manęs ir tėvo krinta visos užtvaros: aš jį myliu karštai. Apkabinau savo rankomis jo kaklą ir verkėme abu drauge”.

Išvertė J. Sav.

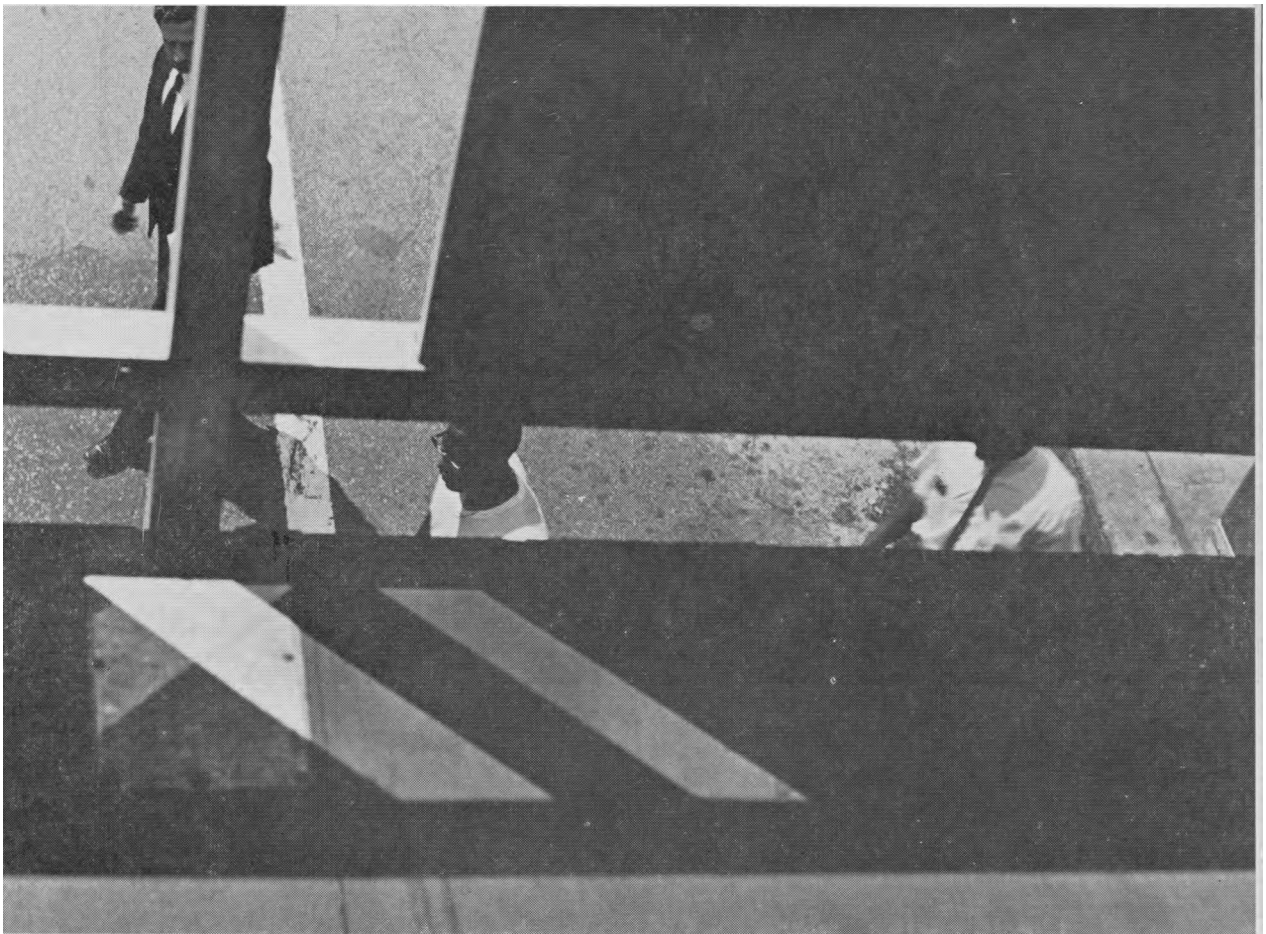

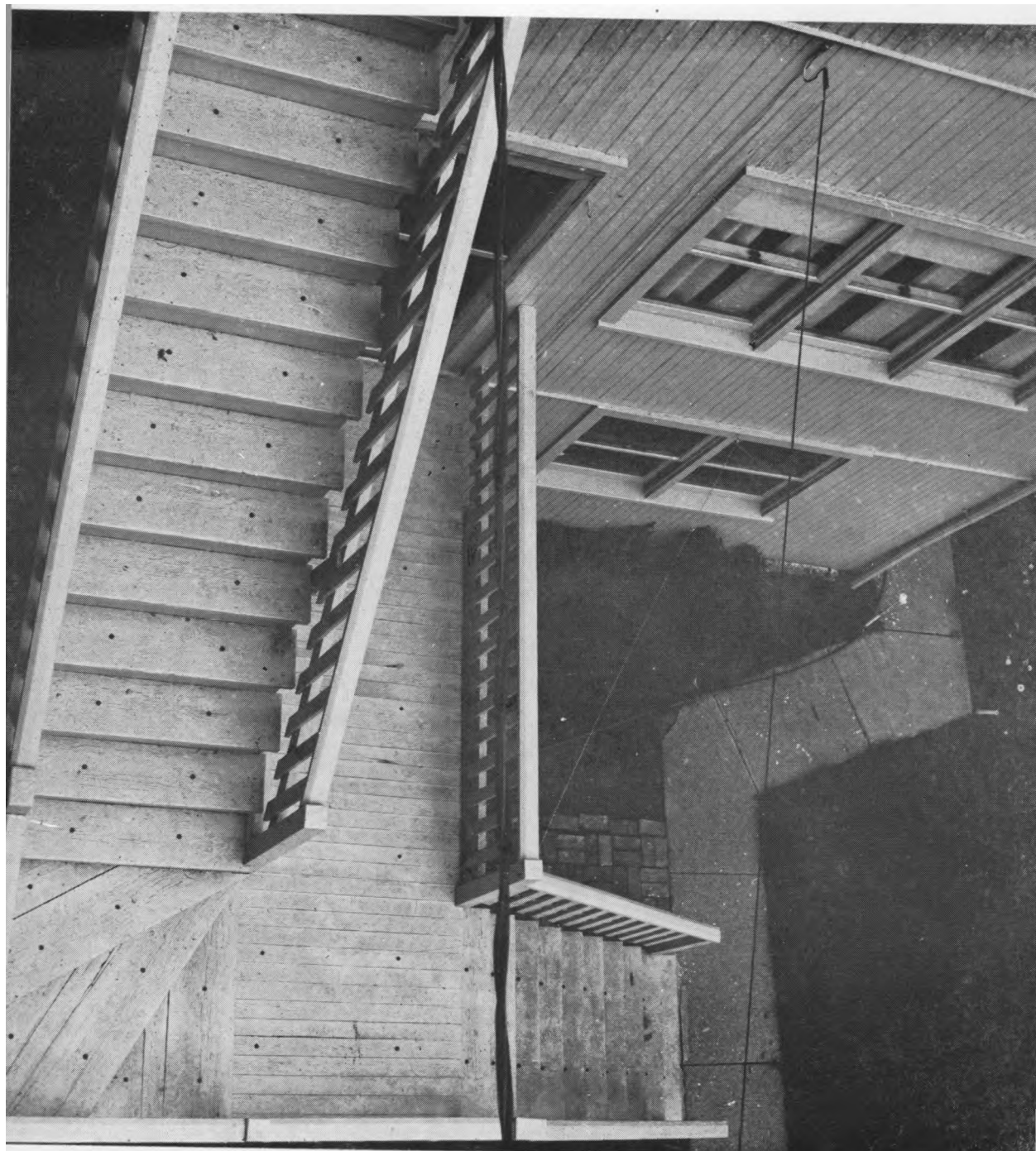
JOYCE NEIMANIENĖ

Joyce Neimaniėnė yra fotografavimo mokytoja New Trier aukštesniojo mokykloje Winnetkoje, netoli Čikagos. Meno studijas tęsdama Čikagos Meno Institute ir jau dalyvavusi ne vienoje amerikiečių ruošiamose parodose, lietuvių publikai savo fotografinius kūrinius pirmą kartą išstatė "Mūsų Sparnų" žurnalo surengtoje dailės parodoje spalio 19-26 d. Čiurlionio galerijoje, Čikagoje, o lietuvių spaudoje — šiame "Laiškų Lietuviams" numeryje (viršelis, 450, 461-464 psl.).

"Foto kamera gali užfiksuoti tikrovės iliuziją, o fotografas, ją vartodamas, gali sugebėti tą tikrovės iliuziją iškreipti ar pakeisti. Viena kūrybinių galimybių, kurią foto kamera turi, yra paimti-fiksuoti dvi dimensijas, nors tikrovė yra trijų dimensijų. Savo fotografijose aš kaip tik pasinaudoju šia kūrybine galimybe, o taip pat objektų izoliavimu, kuris erdvės dvi-prasmiškumu sukuria misterijos pajutimą".

Joyce Neimanienė

Nuotrauka J. Neimaniienės

AKIRAČIAI

PASAULIO BAŽNYČIŲ TARYBOS SUVAŽIAVIMAS

"Visa darau nauja"... Stačiatikių persvara... Katalikai diskusijose...

Liepos 4-20 d. Uppsaloje įvykusiame Pasaulio Bažnyčių Tarybos suvažiavime iš lietuvių tedalyvavo Halina Dilienė iš Čikagos, atstovaudama Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčią. Čia ji dalinasi savo patirtimi bei įspūdžiais.

KLAUSIMAS: *Koks buvo šio Pasaulio Bažnyčių Tarybos suvažiavimo Uppsaloje tikslas. Kuo jis skiriasi nuo kitų P. B. T. suvažiavimų?*

HALINA DILIENĖ: Šio P.B.T. suvažiavimo tikslas buvo įtikinti jo dalyvius, kad šiame taip greitai besikeičiančiame pasaulyje privalome neužmiršti Viešpaties Dievo veikimo. Todėl buvo parinkta šūkis iš šv. Jono Apreiškimo, 21, 5: "Štai aš visa darau nauja". Suvažiavimas turėjo parodyti žmonijai, kad mūsų veikla yra šiek tiek apribota. Galutinį žodį tars pats Dievas.

Uppsalos suvažiavimas skiriasi nuo kitų vis didėjančių dalyvių skaičiumi, su didele stačiatikių bažnyčių persvara. Jau Evanstone 1954 m. buvo jaučiama stačiatikių teologų įtaka. Uppsaloje ji dar labiau paryškėjo. Be to, Romos Katalikų Bažnyčios deleguotų stebėtojų skaičius padidėjo iki 15. Pirmą kartą jie neapsiribojo stebėjimu, bet davė patarimus ir dalyvavo diskusijose. Popiežiaus Pauliaus VI sveiklinimas raštu sustiprino ekumeninę dvasią.

KLAUSIMAS: *Kokia buvo to suvažiavimo eiga?*

HALINA DILIENĖ: Pasitarimai vyko plenumo sesijoje, sekcijose, komitetuose ir komitetų skyriuose (subcommittee), Sekcijose ir komitetuose priimti pasiūlymai turėjo būti plenumo patvirtinti.

KLAUSIMAS: *Kokiomis sritimis buvo rūpinamasi suvažiavime?*

HALINA DILIENĖ: Suvažiavime buvo rūpinamasi teologinėmis, socialinėmis ir tarptautiniu santykių sritimis. Buvo pabrėžtas Kristaus Bažnyčios visuotinumas. Socialiniai klausimai buvo plačiai diskutuojami (daugiausia sekcijose). Buvo pabrėžtas sutvarkyto ekonominio gyvenimo svarbumas. Tarptautiniuose santykiuose labiausiai buvo kritikuojamas Vietnamo karas. Taip pat buvo atsiliepta apie pašalinimą didžiųjų valstybių spaudos mažose valstybėse.

KLAUSIMAS: *Ar buvo išnešti kokie nors nutarimai? Ar tie nutarimai bažnyčias saistytų?*

HALINA DILIENĖ: Kadangi neišbuva Uppsaloje iki pabaigos, į šį klausimą negalėčiau tiksliai atsakyti. Tačiau neabejotinai viso suvažiavimo dvasia prisidėjo prie bažnyčių suartėjimo.

KLAUSIMAS: *Ar žvelgta į P. B. T. ateities darbus?*

HALINA DILIENĖ: Taip. P. B. T. ateities darbai yra Centrinio Komiteto žinioje. Buvęs generalinis sekretorius W. A. Visser't Hooft pareiškė, kad P. B. T. padarė ilgą kelionę, bet ateities darbų kelias dar labai ilgas.

KLAUSIMAS: *Kaip buvo sutikta mintis apie Romos Katalikų Bažnyčios įstojimą į P. B. T.?*

HALINA DILIENĖ: Mintis, kurią pareiškė dr. Robert Tucci, S. J., kad R. Katalikų Bažnyčia nebeturinti kliūčių istoti į P. B. T., buvo priimta įvairiai. Kai kurių buvo abejojama, ar R. Katalikų Bažnyčios įstojimas būtų teigiamas įnašas P. B. T., ar tai nepakeistų jos struktūros. Gen. sekretorius E. C. Blake įstojimo minčiai pritarė.

KLAUSIMAS: *Ar buvo suvažiavime kalbėta ir apie komunistų spaudoje esančias krikščionių bendruomenes?*

HALINA DILIENĖ: Tas klausimas buvo vengiamas. Ypatingai nenoromis buvo minimos Pabaltijos valstybės.

KLAUSIMAS: Kokie Jūsų įspūdžiai iš suvožiavimo?

HALINA DILIENĖ: Plenumo posėdžiuose buvo jaučiama organizuotumo stoka. Per daug laiko buvo skiriama įvairių dokumentų ir paragrafų gvildenimui ir migdančiam biurokratizmui. Labai mažai buvo vidutinio amžiaus atstovų.

Tarp jaunimo ir „nuobodžių senių“, kaip išsireiškė vienas korespondentas, buvo per daug didelė spraga. Darbas paskirose sekcijose buvo gyvas ir įdomus. Pabaltijos bažnyčių klausimas buvo vengiamas. Daugiausia dėmesio buvo kreipiama į Afrikos tautes, apie jų ekonominės būklės pagerinimą. Komunistinių kraštų atstovams buvo daugumoje atvejų pataikaujama. Pabaltiečiams rūpimais klausimais teko išsamiai išsikalbėti mažose grupėse, pietų arba vakarienių metu.

IR JAUNO AMERIKOS LIETUVIO MINTIS BALSAI APIE N. GAILIŪNIENĖS

Šių metų "L. L." konkurse premijuotas N. Gailiūnienės straipsnis "Iš Petro uolos ištrykš pasaulį gaivinantis šaltinis" (kovo nr. 92 psl.) iššaukė plačias diskusijas ir jauno Amerikos lietuvio laišką (birželio nr. 251 psl., rugsėjo 344 psl. ir spalio 382 psl.). Ilgesni atsiliepimai spausdinami čia; trumpi — šio "L. L." nr. 484 psl., o jaunimo pasisakymai apie ano jauno Amerikos lietuvio laišką — 472 psl.).

Padrašinimo žodžiai iš Marquette Parko

Miela Ponia,

Tik perskaičius Jūsų straipsnį „Laiškuose Lietuviams“, norėjau parašyti, bet kažkaip užvilkinau ir nebeparašiau.

Dabar, pamačiusi kaip esate puolama, nusprendžiau, kad padrašinimo ir paguodos žodis nebus pasivėlavęs.

Mažai yra tokių, kurie moka save kritikuoti, o dar mažiau tokių, kurie nebijo to kritiško žodžio balsai ištarti. Mums gi tokių ypatingai reikia. Todėl džiaugiuosi ir sveikinu, kad esate viena iš jų.

Nors gal kai kur su Jūsų straipsniu ir nesutinku, bet ne tai svarbu! Svarbu, kad jau laikas buvo pažiūrėti į save (turiu galvoje mus, lietuvius) atviromis akimis, o gal tada ir kai-

mynų nuodėmės neatrodys tokios pasibaisėtinės, kai jų nemažą dalį rasim pas save.

Todėl nenusiminkim (nors atrodo, kad ir nenusimenat!), yra daug ir tokių, kurie žavisi Jūsų tiesumu ir drąsa.

Aš viena iš jų.

R. Raslavičienė, Čikaga

Nečikagietė įžiūri naujus kaltinimus

„L. L.“ spalio numeryje p. Gailiūnienė vėl ginasi nuo „užpuolikų“ ir apgailestauja, kad neturinti teisės mėtytis akmenimis... Tačiau, kas pirmoji metė akmenį į Čikagos lietuvius, jei ne ji? Ir visai ne į jos rašinio temą buvo užpulti lietuvius, lyg jie būtų didžiausi rasinės problemos kaltininkai... Tegul pirma ji pati pasisako, ar šiandien jau ji gyvena po vienu stogu su juodukais?

Bet štai, atsirado „Amerikos jaunas lietuvis“, kuris susižavėjo jos rašiniu ir pripažino, kad ten buvo parašyta visa teisybė apie dypukus... Čia diskusijos kreipiamos kita kryptimi, o „dypukams“ (tur būt, jau ne vien čikagiečiams?) metamas naujas kaltinimas, kad jie nemyli Amerikos.

Kokia nesąmonė! Aišku, gimtasis kraštas gal kiekvienam brangesnis, ar bent kai kuriems — bet esu tikra, kad visi ateiviai (išskyrus tik komunistus) Ameriką myli ir jaučia dėkingumą už prieglaudą. Bent jau daugiau už

čia gimusį juoduką — ne kiekvieną, bet tą, kuris žudo, degina, plėšia ir kitaip naikina savo gimtąjį kraštą.

Tas “dypukas” gal tik daugiau galvoja. Jis matęs karo sukuriuos šilto ir šalto, greičiau suvokia, kad ir laisvoji demokratinė šalis turi būti paklusnumas įstatymui ir kokia nors tvarka. Jis bijo, kad neišsipildytų Kruščiovo žodžiai, jog “kapitalizmas pats save sunaikins...” Ir daugelis amerikiečių yra dėl to susirūpinę.

. . . šiandien Čikagoj ir kituose didmiesčiuose žmogus jau bijo išeiti į gatvę, kad jau ne vienas net dienos metu buvo apiplėštas, supiaustytas ar primuštas?... Bet kad dėl viso to būtų kalti lietuviai dypukai? Manau, mažai kam taip atrodo.

Gyvenu mišriame rajone. Ir tie juodukai, kurie dirba, gyvena labai gražiuos namuos arba važinėja naujausiais automobiliais. Tie, kurie valkiojasi, tingi ir reikalauja, kad jam būtų duota (tik dėl to, kad jis juodas), kol kas dar nieko neturi. Bet gal išsikovo?...
Nečikagietė

Klausimai, kur Čikagoj apsigyventu

Ponia Gailiūniene,

Jeigu Tamsta atvažiuosite su šeima Čikagon, norėdama čia apsigyventi, tai kur ieškosite išsinuomoti butą — lietuvių rajone, ar negrų?

O jeigu atvažiuosite Tamsta viena, tai kur ieškosite išsinuomoti kambarį — ar lietuvių šeimoje, ar negrų?

Jeigu apsigyvenusi Čikagoje juodžių rajone, su negrais pagyvėsite nors pusę metų, tada Tamstos pavyzdį paseksime ir mes.

Kiek teko nugirsti, Tamsta dabar gyvenate ne su negrais. Jeigu tikrai gyvenate ne su negrais, tai dėl ko mums patariate maišytis su jais, o Tamsta nuo jų šalinatės?

D. Juodka, Čikaga

Ponas Juodka,

Pamatęs skęstanti žmogų (Tamstos atvejų, aišku, BALTA), ką Tamsta darytum? Mėgintum jį ištraukti ant kranto ar pats šoktum į vandenį ir šalia jo nusuktum?...
Nina Gailiūniene, Hartfordas

Neaiškumas, kodėl liečiami tik lietuviai

Miela Ponia,

Man neaišku, kodėl Jūs, diskutuodama baltųjų problemą, kaltinat tik lietuvius. Kad keli pagyvenę fanatikai nesugeba jausmų suvaldyti, negalima pasmerkti visos tautos. Nors su gera intencija, neturėtumėt taip rašyti, niekad nebuvusi ir nepažįstanti Čikagos.

Visoj Amerikoje dabar yra “Black Pride” judėjimas. Daugumas juodžių net nenorėtų gyventi Marquette parke, nes čia nėra “Soul”. Čikagos juodžiai jau seniai turi savo radijo stotis ir dienraštį (“Defender”). Jaunimo klubai, kaip “Vice Lords”, baltaodžiu nepriima. Televizijos programa pavadinta “For Blacks Only”. Juodasis jaunimas reikalauja, kad jiems dėstytų Afro-Amerikos istoriją.

Juodžiai pyksta, kad Amerikoje juos priverstė priimti anglų kultūrą. Didžiausi priešai juodųjų — tai ne etninės grupės miesto centre, bet “anglo-saksai” priemiesčiuose.

Čikagoje tai pastebėję italai, graikai ir lenkai reikalauja, kad viešose mokyklose dėstytų ir jų kultūrą!

Jeigu, ponia Gailiūniene, atvyktumėt Čikagon, pamatytumėt, kad pagal Lincoln Avenue vyrauja vokiečiai, pagal Milwaukee Avenue lenkai, pagal Clark — švedų Andersonville, vakaruose — italai. Jie turi savo teatrus, kioskus ir parapijas. Neseniai imigravo daug portorikiečių.

Dėl to aš nusivyliau, skaitydamas jauno Amerikos lietuvio laišką, ne tiek dėl nutautimo, kiek dėl siauro galvavimo. Jis nesiima išmokyti antros kalbos, nematydamas, kas yra toliau už anglo-amerikiečių.

Todėl, autore, mažiau rūpinkitės senųjų lietuvių rasistinėmis sąžinėmis. Jaunimas eina savo keliais, bendradarbiaudamas su visais. Aktualesnė problema yra: kiek lietuviybės jaunimas išlaikys?

Gediminas Indreika, Čikaga

Linkėjimai iš Toronto nepasitraukti iš švento fronto

Ponia Gailiūniene,

Džiaugiuos ir stebiuos Jūsų drąsiu ir giliu Bažnyčios reformų ir rasinės problemos pasisa-

kymu. Ne viskas yra būtina taip, kaip Jūs išvedžiojate, tačiau tikiu, kad Jūs pati, besigilindama ir bediskutuodama, tai pastebite.

Aš esu tikras, kad įvyktų milžiniškas dvasinis atgimimas, jei mes visi tik tiek teklystume. Girdėjau teigiamų apie Jus atsiliepimų iš Kanados ir Amerikos lietuvių. Žinoma, yra ir tokių užkietėjusių rasistų mūsų tarpe, kurie mielai ir i pragarą sutiktų eiti, jei tik galėtų ant ten pakliuvusių negrų jodinėti. Su tokiais diskusijos yra neįmanomos, nes jie pasirinko rasinę ereziją ir tapo kurti ir akli tiesai. Daug mūsų yra pasitarnavę rasinės neapykantos skleidėjams žodžiais, raštais, veiksmais arba nepateisinamu nutylėjimu. Už tai dabar turi užmokėti krauju, siaubu, baime, gėda ir net galimu Vietnamu pačioje Amerikoje. Amerikiečiai buvo įspėti dėl rasinės diskriminacijos daug kartų įvairiausiais būdais, bet atsisakė paklusti ir nepasistengė persiorientuoti. Kiti spėja, kad greit ateis laikas, kad amerikiečiai paskutinių metų kruvinas riaušes prisimins kaip "good old days" (ankstyvesni geri laikai).

Gera padarėte, leisdama atspausdinti jauno Amerikos lietuvių laišką, nes daug yra jame karčios mums tiesos ir daug jaunimo panašiai galvoja. Gailla, kad ir jie, kur reikia, nedrąsūs, nepasiruošę ginti tiesos ir kartais daro neteisingas išvadas.

"L. L." redakcija klausia, ar tikrai visi lietuviai ir visa spauda yra tokia vienašališka?

Aš manau, kad dauguma mūsų spaudos yra paskendusi mažaverčių žodžių ir įvykių jūroje. Tendencingai buvo vengiama ar nesugebama mūsų pirminių problemų išsamiau gvildinti. Patvirtinti savo teigimui duodu vieną iš daugelio pavyzdžių, t. y. "Tėviškės Žiburiuose" 1968. X. 10 atspausdinta šiam Kanados lietuvių savaitraščiui taikomo laiško porą ištraukų: "Dažnai aprašote JAV įvykius geriau kaip JAV lietuvių spauda. Nuosirdžiai sveikinu ir dėkoju, kad supratote ir drįsote pasakyti tai, ką JAV lietuvių — net katalikų — spauda, laikraščiai turėjo seniai pasakyti... "Man, kaip krikščioniui, kunigui, lietuviui, šiame krašte gimusiam, skaudu matyti, kaip daug mūsų lietuvių atsilikę ir užsispyrę šių dienų svarbiausiais klausimais. Taipgi graudu man matyt, kaip mažai informuoja lietuvius šiais klausimais JAV lietuviški laikraščiai."

Linkiu p. Ninai greit nepasitraukti iš to švento fronto, nes yra daug suklaidintų žmonių, bet dar turinčių šiek tiek geros valios ir jie laukia atviro ir tiesaus žodžio.

Juozas Kaknevičius, Torontas

SKAITYTOJAI PASISAKO APIE "LAIŠKUS LIETUVIAMS"

Atsakymai į anketos klausimus

"Laiškų Lietuviams" 1967 m. lapkričio nr. atspausdinome 10 anketos klausimų apie žurnalą, jo paskirtį, geras ir taisytinas savybes bei skaitytojų pageidavimus. Šiuos atsakymus sulaukėme pirmajame šių metų pusmetyje, tačiau dėl vietos stokos atspausdiname tik dabar.
— Red.

1. Kokia, Jūsų nuomone, yra "Laiškų Lietuviams" paskirtis?

Pirmais dviem klausimais buvo siekiama suvokti, kaip žurnalo skaitytojai įsivaizduoja "Laiškų Lietuviams" paskirtį ir kaip tą jų nustatytą paskirtį žurnalas atlieka.

Apibrėždami tą paskirtį, vieni skaitytojai kreipė daugiau dėmesio į tuos, kuriems žurnalas taikomas ("aukštesnio išsilavinimo skaitytojams"); kiti į tai, kaip jis skaitytojus turi paveikti ("pakelti skaitytojų religingumą ir moralę, praplečiant jų šių sričių akiratį" arba "kad lietuviai katalikai neatsiliktu gyvenime tikėjimo srityje ir kad jaunimas pasiliktų lietuviškas"); pagaliau treči žvelgė į patį žurnalą bei jame gvildenamus ir gvildentinus klausimus ("rimtesni religiniai klausimai, bet gvildenami populiaria forma"; "informuoti apie lietuvių katalikiškąjį gyvenimą ir ugdyti katalikiškąją pasaulėžiūrą giliais, vertingais straipsniais"). Dar kiti tepasisakė, kad "L. L." paskirtis yra "gera", matyt, sutikdami su tuo, kas ir kaip žurnale rašoma.

Trys platesni apibrėžimai čia cituojami išties: "L. L." paskirtis yra gera; ji apima daugumą gyvenimo reiškinių, nes "L. L." žurnalas turėtų laikytis plačiose masėse. Jame turi rasti paguodos, dvasinio bei tautinio uždegimo, ypač jaunimui skirtų straipsnių; tegu jaunimas juose daugiau bendradarbiauja ir sprendžia savo problemas. Senesniems — tik vilties ir santraukų bei religinio stiprinimo" (Balys Brazdžionis).

“L. L.” paskirtis turi būti dvejopa: 1) informuoti, kas dedasi ne tik lietuvių laivelyje, bet plačiau Bažnyčioje; 2) turėtų būti paskatinantis, motyvuojantis organas domėtis naujais klausimais — nėra blogai, jei gaunama daug blogų atsakymų, jei kyla kontroversija; svarbu, kad pasisakytų; reikia išjudinti” (L. Gražulienė).

“Žurnalo paskirtis, manyčiau, būtų skleisti Bažnyčios atsinaujinimo ir ekumeninę dvasią lietuvių tarpe. O ši dvasia mūsų konservatyvioje visuomenėje ypatingai lėtai ir sunkiai skverbiasi. Atrodo, kad kaip paskutiniai Europoje priėmė krikščionybę, taip paskutiniai priimsime ir jos atsinaujinimo dvasią” (V. Gureckienė).

2. Ar *“Laiškai Lietuviams”* atlieka tą paskirtį?

Visi atsakiusieji skaitytojai teigė, kad “L. L.” savo paskirtį atlieka. Atsakymus kai kurie pamargino sąlygom: du — “jei jaunimas skaito”, viena — “kol neišeina į lankas”, vienas — “beveik” ir viena — “su kaupu”.

“Taip, geriau negu bet kokia kita lietuviška žurnalistinė priemonė. Tiesa, viskam tobulumo riba — didelė, pvz. galima gal daugiau dėmesio skirti kai kuriems opesniems klausimams, kaip pvz. kunigų klausimui — vispusiškai, ne tik vedybų, bet ir bendrai jų vaidmens katalikų lietuvių visuomenėj” (L. Gražulienė).

“ “L. L.” per eilę metų savo įdomumu isipilietino lietuviškoj visuomenėj ir jie atlieka dalį tos misijos, kurios kita spauda negvildena nei nesvarsto” (B. Brazdžionis).

“Žurnalas savo paskirtį atlieka įvairiais būdais. Pirmiausia, kad ir trumpomis informacijomis apie reformas Bažnyčios gyvenime “L. L.” nuolat primena skaitytojams neišvengiamą autentiškos ir esminės krikščionybės dvasios išigalėjimą. Kai kurie straipsniai paliečia ir Vatikano II suvažiavimo nutarimus. Šitokių

“Žurnalo paskirtis ...

skleisti Bažnyčios atsinaujinimo ir ekumeninę dvasią lietuvių tarps. O ši dvasia mūsų konservatyvioje visuomenėje ypatingai lėtai ir sunkiai skverbiasi. Atrodo, kad kaip paskutiniai Europoje priėmė krikščionybę, taip paskutiniai priimsime ir jos atsinaujinimo dvasią”.

straipsnių laukčiau daugiau ir išsamesnių” (V. Gureckienė).

3. Ką *“Laiškuose Lietuviams”* vertinate?

Pakartotinai buvo minimi apžvalginiai skyriai: “Stebint ir svarstant” (buv. “Gyvenimui tekant”) ir “Spaudoj”, nes vienos skaitytojos pasakymu, “suteikia galimybę pajusti, jog pasaulis yra platesnis”. Vertinami yra “rimti straipsniai”, straipsniai, “liečiantys lietuviškos šeimos išlaikymą ir apie jaunimo tarpusavių santykius”, temos apie Bažnyčios atsinaujinimą. Vienas paminėjo tėv. Br. Krištanavičiaus atsiminimus.

“Vertinu turinio suskirstymą pagal straipsnių temas ir įdomų tų skyrių pavadinimą; trumpą, dalykišką temų nagrinėjimą” (E. Gimbutienė). “Vertinu visa, nes žinau kiek darbo įdedama į kiekvieną numerį” (G. Valiulienė).

4. Kas žurnale taisytina?

Pavieniai siūlymai — vengti per ilgų straipsnių. Pasigesta “tvirtesnių straipsnių, liečiančių

“Atleiskit už tokius
“tiesmokus” atsakymus į
anketą. “L. L.” skaitau
nuo jų atsiradimo ir
kai kada dėl tų “naujovių”
tenka piktintis. Iš viso
tų naujovių per daug
mūsų kasdieniniame ir
Bažnyčios gyvenime”.

moterystę, šeima”. Taisyтина kartais kalba,
per smulkus šriftas.

“Man kartais kliūva šeimos ar jaunimo skyrių spausdinami straipsniai — su gerom intencijom, bet naivūs ar kartais labai sentimentalus... turėtum lyg gyvent ne ant šio svieto, kad tai praktiškai būtų galima gyvenime panaudoti... Bet tas yra buvę jau seniau” (L. Gražulienė).

5. *Ko pageidautumėte? Kokių temų nagrinėjimo?*

Pavieniai pageidavimai: įvesti trumpų klausimų-atsakymų skyrių ir naują skyrių moterims; nagrinėti religines temas.

Balys Brazdžionis rašo: “Naujos idėjos, patarimai, tėvynės meilės, laisvės kova, stiprios analizės tikėjimo persimainyme ir jos praktiškame pristatyme, šeimos išgyvenimai bei patarimai mūsų dvasinių, psichologinių bei kitų profesijų žinovų labai reikalingi, neužgaunant skaitytojų ištikinimų... Kultūros, meno, tikėjimo, pasaulio mokslo atsiekimų, savųjų iškilimų, darbų, laimėjimų”.

Morkus Šimkus šitaip dėsto: “Jau laikas būtų susirūpinti, kad Lietuvos atstovybės prie Vatikano stovis būtų atstatytas, kaip kad buvo prieš Joną XXIII... Daugelis kunigų ir tikinčiųjų kentėjo ir kenčia Sibire ir Lietuvoje. Tauta įrodė savo ištikimybę Dievui. Kodėl popiežiai nepaskiria Lietuvai kardinolo? Kardinolo paskyrimas sustiprintų tikinčiuosius ir Lietuvą, ir čia esančius... Prisiminkime Vatikano išleistą lenkams pašto ženklą. Prisiminkime arkivysk. Jalbžykovskio lietuvių katalikų persekiojimą Vilniaus krašte. Vatikanas arkivysk. Jalbžykovskio nesudraudė ir nepašalino. Praeities ir dabarties įvykiai rodo, kad Lietuvos ir lietuvių reikalai Vatikane nuo seno yra apiešti. Mūsų katalikiška spauda turėtų tuo susirūpinti”.

6. *Ar Jums patinka, kad kai kuriuose žurnalo numeriuose (nors ne ištiesai) yra plačiau rašome viena kuria nors aktualia tema (pvz. 1867 m. balandžio nr. apie vaizdo kultūra birželio nr. apie laisvalaikį)?*

Tik vienas pasakė, kad jam nepatinka. Viensiem kitiems atsakiusiems tai patiko ir kai kurie tai laikė labai sveikintinu dalyku. Daugelis nenurodė, kaip dažnai jie norėtų tokių numerių: matomai jie geriems dalykams nenorėjo nustatyti ribų: vienas pageidavo kiekviename numeryje, o kitas “tik 2 per metus”.

Buvo nurodyta tokių specialių numerių naudingumas: “Giliau galima sustoti ir pamastyti prie vieno aktualaus klausimo”; “žvelgiant į tą pati dalyką iš kelių pusių, sudaroma perspektyva”.

7. *Kurie žurnalo skyriai Jūsų labiausiai mėgiami?*

Beveik visi suminėjo “Stebint ir svarstant” (buv. “Gyvenimui tekant”) ir “Spaudoj” skyrius. Vienas kitas suminėjo ir kitus: “Šeimoj”, “Jaunystė” (buv. “Jaunystės kryžkelės”), “Sielos labirintai”, “Knygos” (buv. “Raidžių rinktinės”) ir “Atgarsiai” (buv. “Skaitytojų žodis”). Dar vienas pastebi: “Labai gerai, kad įvedate juokų skyrių, nes mes neturime gražaus humoro žurnalo, tai “Laiskuose Lietuviams” būtų nors dalis jo”.

“Iki šiol labiausiai mėgdavau “Gyvenimui tekant”. Susidarydavau gyvą vaizdą tarp Bažnyčios ir gyvenimo. Dabar atradau antrą meilę — spaudos apžvalgą. Tai naujas žingsnis į priekį. Štai visa, kas verta dėmesio, yra pristatoma susipažinimui” (G. Valiulienė).

Atsakydama į šį klausimą, A. Skučienė teigia: “Skaitau nuo A iki X”.

8. *Kaip vertinate buv. “Gyvenimui tekant” (dabar “Stebint ir svarstant”) skyrių, ten minimų įvykių atranką bei komentavimą?*

“Iki šiol labiausiai mėgdavau
‘Gyvenimui tekant’.
Susidarydavau gyvą vaizdą
tarp Bažnyčios ir gyvenimo.
Dabar atradau antrą
meilę — spaudos apžvalgą”.
“Vertinu turinio suskirsty-
mą pagal straipsnių
temas... trumpą, dalykišką
temų nagrinėjimą”.

Visi pasisakymai teigiami: “Labai”, “visai tvarkoj”, įdomus ir gerai redaguojamas”, “vienas įdomesnių skyrių”.

Vienas asmuo tik bendrai pastebi: “Įvairūs skyriai, kaip bepavadinysime, turi būti stropiai atrinkti, komentavimas atsargus, nes įvykiai kartais keičiasi ne taip, kaip atrodo”.

9. *Kaip vertinate naująją spaudos citatų bei straipsnių santraukų skyrių (žr. “L. L.”*

1968 m., sausis, 20-25 psl.)?

Vertinimai taip pat teigiami, tik kiek rezervotesni, nes skyrius dar visai naujas. Pora asmenų plačiau pasisakė: “Pagyvino “L. L.” turinį, galėtų patraukti jaunimo dėmesį”, “įvairių citatų ir santraukų skyrius labai reikalingas, negi žmogus gali visa ir viską suspėti visur perskaityti, o čia “Laiškuose Lietuviams” rasi”.

10. *Ar norėtumėte, kad žurnale būtų spausdinama daugiau grynai religinių straipsnių?*

Į šį klausimą, tiesiogiai daugumas vengė atsakyti: du pasakė “taip”, vienas — “ne”, o visi kiti tik teigė, kad tokie straipsniai yra reikalingi, pvz. “reikia visokių straipsnių, gerai religinių, pvz. Kančios metu, prieš svarbias religines šventes, iškelti religijos ir tautos heroizmą”. “Religiniai straipsniai visuomet yra pageidaujami. Tik kad būtų gyvenimiški ir pagrįsti Kristaus meile”. “Esu su žmona nuomonės, kad religiniai straipsniai “Laiškuose Lietuviams” yra būtini, ypač kad, visai sustojus “Žvaigždei”, tik “L. L.” tų straipsnių gali duoti. Be to, Tėvų Jėzuitų ir ypač Jūsų straipsniai pasižymi ryškumu, aiškumu ir realumu” (A. Mantautas).

11. *Ar “L. L.” neturėtų surimtėti (žr. “Laiškų” draugo laišką skaitytojo žody”, 1967 balandžio nr., 176 psl.)?*

Nei vienas nepritarė “Laiškų” draugo nuomonei, kad “L. L.” turėtų surimtėti. Vieni atsa-

kė, kad žurnalas “L. L.” yra “pakankamai rimtas”, o kiti, kad jį būtų galima “dar kiek supopuliarinti”. “Juokinga! Šypsena dar niekada rimties nesugriovė”.

Elena Gimbutienė rašo: “Rimtų straipsnių mėgėjams juk yra “Aidai” ir sieksniniai straipsniai savaitgaliniuose “Draugo” numeriuose. Mat, dabar net subrendęs jaunimas, baigęs ar bebaigęs universitetines studijas, neprisiverčia susikonsultuoti ties rimtesniu straipsniu, nebent tai liestų jo pasirinktą specialybę, ir tai ne lietuvių kalba. O žurnalo tikslas tegali būti atsieltas tik tuo atveju, kada jo skaitytojų tarpe bus daugiau jaunimo”.

12. *Koks, Jūsų nuomone, yra žurnalo meninis apipavidalinimas? Ko pageidautumėte?*

Didesnė dali atsakiusiųjų išreiškė pasitenkinimą ir net susižavėjimą “Laiškų Lietuviams” meniniu apipavidalinimu, nors, kai kuriems kitiems tai šis, tai tas “užkliuvo”.

Paprastai meninis apipavidalinimas buvo apibūdintas kaip “puikus” arba “labai geras”. G. Valiulienė buvo specifiskesnė: “Susižavėjo mane p. Zitos Sodeikienės iliustracijos... Daugiau tokio grožio! Ir ačiū už kiekvieną kun. Kezio nuotrauką. Ji kartais priverčia susimąstyti, pagalvoti arba net nusišypsoti”. M. Šimkus atrinko 1967 m. 2, 3, 4, 5 ir 6 nr. kaip labai gerus iliustracijų atžvilgiu.

Pasitaikė ir kitokių nuomonių: “Man ne prie širdies juodi ir moderniškai paveikslai, kažko trūksta” (C. Choromanskis), “Šitam punkte sveikinu dailininką Jurgį Juodį už jo pastabas “L. L.” 1967 m. gruodžio mėn. Nusibodo tos tuščios fotografijos” (A. Skučienė). Viena po-
nia pageidavo tik tokių fotografijų, kurios atitiktų tekstą.

Skaitytojai yra prašomi ir toliau šiais klausimais pasisakyti.
— Red.

REIKIA CENTRO, IŠJUDINANČIO EILINĮ KATALIKĄ

Keletas pastabų po Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos Kongreso, spalio 26-27 Čikagoje svarsčiusio pasaulio ir JAV lietuvių katalikų apsijungimą.

Kalbant apie katalikų apsijungimą iškyla du šio klausimo aspektai: J.A.V. lietuvių katalikų apsijungimas ir pasaulio katalikų apsijungimas. Antruoju aspektu nedaug ką galima pasakyti šiuo metu, nes tas reikalas jau yra ant gero kelio ir dėl jo rezultatų aš drįstu būti optimistiškas, kas liečia paties centro funkciją, kuri turėtų būti koordinacinė ir atstovaujamoji, t. y. turėtų teisę kalbėti viso laisvo pasaulio, net ir pavergtos Lietuvos, lietuvių katalikų vardu ir ginti jų reikalus. Šalia suminėtų funkcijų, Centras taip pat turėtų duoti direktyvas ir veikimo gaires visai periferijai ir, bene visų svarbiausia, — organizuoti efektyvią pagalbą pavergtos Lietuvos Katalikų Bažnyčiai. Ta pačia proga noriu pareikšti savo nusivylimą tuo, kad suvažiavimuose Čikagoje visai nebuvo diskutuota pasaulinio Centro funkcijos ir uždaviniai.

Man daug daugiau kelia rūpesti J.A.V. lietuvių katalikų padėtis, ypač kas liečia lietuviškas parapijas. Vietinio (J.A.V.) Centro uždavinys ir būtų ne tiek būti „Viršūnė“, kiek nusišviesti į periferiją savo krašte ir mėginti pajudinti šiuos reikalus iš pat pagrindų. Iš diskusijų ir pranešimų suvažiavimo metu susidarė neabejotinas išpūdis, kad A.L.R.K. Federacija toli gražu šio uždavinio neatlieka, nes ji jungia kitas katalikiškas organizacijas tik oficialiai ir neturi jokių priemonių, o gal ir galios, priėti prie eilinio lietuvio kataliko ir paveikti jį viena ar kita linkme. Šis reikalas neabejotinai yra specifinis J.A.V. lietuvių katalikų gyvenime dėl seno palikimo ir gausybės organizacijų, egzistuojančių tik ant popieriaus ir nerodančių jokio gyvybės ženklo. Kiti kraštai to rūpesčio neturi (išimtis — taip pat Pietų Amerikos kraštams). Dėl to kyla abejonė, ar buvo

tikslinga skirti atstovus I pasaulinį centrą vien iš Federacijos? Kada prasidėjo diskusijos dėl J.A.V. lietuvių katalikų „Centro“, apie kurią referavo kun. Pr. Garšva, aš, o taip pat ir mano bendraminčiai iš Kanados, galvojome, kad tas Centras bus virš Federacijos, ir kad Federacija jam pasijungs, kas, mano manymu, ir būtų tikslingiau ir logiškiau. Toks centras galėtų įeiti ir į patį vyriausią pasaulinį junginį. Ilgai dar, grįžęs namo, galvojau apie tai ir vis tiek negaliu pripažinti logikos tokio „centro“ steigimui Federacijos ribose. Jeigu dabartinė ir prieš ją buvusios vadovybės nesugebėjo Federacijos padaryti veiksminga, tad vargu ar naujas „centras“ įneš ką naujo. Ar verta laikytis išikibus Federacijos, kurios metodai, atrodo, šiam momentui vargu ar betinka, ar neverta pamėginti ką nors naujo — veiksmingesnio ir nekomplikuoto. Gal sakysite, šeimininkauju ne savo darže. Dalinai taip, tačiau, jeigu kalbam apie pasaulio Lietuvių Katalikų Centrą, tad be galo svarbu, kad pats didžiausias ir pajėgiausias to centro narys būtų aktyvus ir veiksmingas. Dirbdamas Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyboje, turėjau progos gana arti pažinti J.A.V. lietuvių gyvenimą ir visokeriopą veiklą. Nežiūrint įvairių kritikų, reikia pripažinti, kad J.A.V. Lietuvių Bendruomenės steigėjai pasirinko teisingą būdą — eiti per pavienius aktyvesnius žmones, o ne jungti neveiksmingas, kad ir didelės praeities, organizacijas, kurios būtų buvusios sunkus akmuo prie greitų kojų.

Užbaigai viena tik norėčiau pridurti, kad jokie „centrai“ ar „kepurės“ nebus pateisinti, jei nesugebėsime priėti prie pavienio eilinio kataliko ir paskatinti jį į naują dvasinį atgimimą savo parapijos ir savo šeimos ribose.

j. s.

KRIKŠČIONIJA

• Po „*Humanae vitae*“ enciklikos

Danijos, Suomijos, Švedijos ir Norvegijos vyskupai pripažino reikala paklusti „*Humanae vitae*“ enciklikai, bet kartu ir galimybę elgtis pagal savo kad ir skirtingą sąžinės balsą. „Niekas negali būti laikomas blogu kataliku, jei kas turi tokią (apgaltotai ir paremtai nesutinkančią — Red.) nuomonę“, o dėl to enciklikos nurodymų nesilaikas tik prieš Dievą yra atsakingas.

Anglijos ir Valijos vyskupų bendru nutarimu, viešai su „*Humanae vitae*“ enciklika nesutinkantieji kunigai bus atleidžiami iš kunigo aktyvios tarnybos. Kai kurie vyskupai šio nutarimo nesilaiko.

Kolumbijos vyskupai bendru pastoraciniu laišku gina „*Humanae vitae*“: „Joks teologų skaičius ar jų kokybė negali sudaryti teisėtos nuomonės, prieštaraujančios aiškiam ir išreikštam Bažnyčios autoritetiniam mokymui“.

Filipinų vyskupų konferencija pareiškė, kad tikintieji turi vykdyti popiežiaus autoritetinčius nutarimus. Kunigams gi pasakė: „Mes neprašom jūsų pasakyti mūsų žmonėms, kad jūs sutinkat su Šv. Tėvu, jei savo sąžinėj nesutinkat. Jūsų mes vien prašom juos mokyti tai, ką Šv. Tėvas moko — kaip jo mokymą, ne būtinai kaip jūsų“.

„**Popiežius Paulius VI** peržiūrėjo šį dokumentą su pasitenkinimu“ — oficialiu raštu taip buvo pranešta Kanados vyskupams apie jų konferencijos pareiškimą, kuriuo jie skatino paklusti „*Humanae vitae*“ enciklikai, bet taip pat pripažino tiek sau teisę Bažnyčioje „kelia kiek skirtingai suvokti“, tiek pagrįstai su popiežiaus enciklika nesutinkantiems elgtis pagal savo sąžinę (žr. „L. L.“ lapkričio nr. 400 ir 426 psl.).

Prancūzijos vyskupų konferencija, dalyvaujant 111 vyskupų, išleido direktyvas, kuriomis vedusiems, reikalui esant, leidžiama naudoti dirbtinas priemones gimimams kontroliuoti: „Kontrasepcija niekad negali būti geras dalykas. Ji visad yra netvarka, bet ši netvarka ne visada yra nuodėminga. O taip būna, praktiškai, kai vedusiųjų poros nusprendžia, kad jų pareigos yra konflikte. Kiekvienas žino apie dvasinį sielvartą, patirtą nuoširdžių vedusiųjų

porų, kai naudojimasis natūraliu ritmu nepadedą jiems būti visiškai tikriems reguliuojant gimimus. Iš vienos pusės, jie suvokia pareigą gerbti kiekvieno vedybinio akto savybę pažadinti gyvybę. Tačiau jie yra taip pat sąžiningai įsitikinę, kad gali vengti ar atidėti naują gimimą kiek tik galima ilgiau... Jie negali matyti, kaip... jie gali dabar atsidėti savo meilės fizinio išreiškimo, kartu nestatydami pavojaus savo šeimos pastovumo. Šia tema mes tik primename patikimą moralės patarimą: kai vienas turi rinktis vieną iš dviejų pareigų arba kai, nežiūrint ką jis darys, jis negali išvengti kokios blogybės, tai tradicinė išmintis pataria jam mėginti Dievo akivaizdoj nuspręsti, kuri pareiga svarbiausia. Vedusiųjų pora kurią laiką kartu rūpestingai pergalvoję patys nutars... Jie niekad negali pamiršti ar žeminti nei vienos iš tų besikryžiuojančių pareigų“.

Amerikos vyskupų konferencija, dalyvaujant virš 180 vyskupų, pastoraciniu laišku parėmė Pauliaus VI encikliką „*Humanae vitae*“. Jie pareiškė, kad ji „be neaiškumo, abejonės ar dvejojimo pateikia autentišką Bažnyčios mokslą apie faktišką blogį tos kontrasepcijos, kuri užsklendžia vedybinį aktą gyvybės perdavimui, tyčia padarant jį nevaisingu. Kolegišku solidarumu jungdamiesi su Petro įpėdiniu, mes skelbiam šį mokslą... „*Humanae vitae*“ nesvarsto geros valios klausimo tų, kurie savo sąžinėj apsisprendžia prieš tai, ką Bažnyčia laiko dieviškuoju įsakymu ir Dievo valia. Enciklika nesiima teisti paskirų asmenų sąžinės, bet pareikšti autentišką mokslą Bažnyčios, kuri — kaip katalikai tiki — aiškina dieviškąjį įstatymą, pagal kurį sąžinės turi būti suformuotos... Mes jaučiame pareigą vedusiųjų katalikų poroms priminti, kai jie yra spaudžiami tų naščių, kurios iššaukė Šv. Tėvo rūpestį, kad, nors aplinkybės gali mažinti moralinę kaltę, tačiau, niekas, sekąs Bažnyčios mokslą, negali paneigti paties dirbtinos kontrasepcijos faktiško blogio“.

Vyskupai skatino „tuos, kurie vartoja dirbtinę kontrasepciją, nenustoti vilties, bet ir toliau pilnai pasinaudoti ta stiprybe, kuri ateina iš atgailos sakramento, ir malone, gyjimu bei ramybe Eucharistijoje“. K.T.

JAUNYSTĖ

ATSILIEPIMAI Į JAUNO AMERIKOS LIETUVIO LAIŠKĄ

Jauno Amerikos lietuvio laiškas („L. L.“ spalio 383 psl.) sukėlė pritariančių ir nepritariančių minčių virtinę. Čia spausdiname santrauką studentų ateitininkų diskusijų, įvykusių lapkričio 10 Čikagoje. Vyresniųjų nuomonės — 466 ir 484 psl. Jaunimo laišakai bus spausdinami sekančiame numeryje.

APIE LAIŠKĄ, AUTORIŲ, TĖVUS

Saulius: Tokie tėvai, kokie aprašomi laiške — tik vieni iš tūkstančio. Jaunas Amerikos lietuvis nežiūrėjo į kitus tėvus.

Marytė: Jis kaltas tuo pačiu, kuo jis kaltina tėvus: jis smerkė, paėmęs tik vieną pusę.

Antanas: Laiškas liečia dar platesnę problemą — vadinamąją „generation gap“ — skilimą tarp generacijų. Tai problema ne tik pas lietuvių, bet ir visam pasauliui.

Laima: Jis drąsiai pasakė, ką jis galvoja. Už tai jį reikia gerbti.

APIE SPAUDĄ, VISUOMENĘ IR JAUNIMĄ

Vytas: Laiške tas jaunas lietuvis gerai pastebėjo: lietuvių spauda yra vienašališka, kaip „Naujienos“, „Draugas“.

Saulius: Bet taip yra ne tik pas lietuvių, bet ir pas amerikiečius. Laikraščiai laikosi savo linijos.

Elytė: Mūsų spaudoje išspausdina laiškų ir prieš... Pas lietuvių mažesnė visuomenė, todėl nėra didelio susiskirstymo. Didžiausias — tai tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų. Vyresnieji daugiau rašo; jauni — mažai.

Marytė: Kaip jis gali pulti spaudą, jei jos neskaito.

Aldona: Jis kritikuoja ne tiek spaudą, kiek pačius tėvus ir kitus, į juos panašius, kurie naudoja vienpusę spaudą. Ir tas vienpusiškumas lietuvių žudo, ne puoselėja.

Elytė: Kaltė — ne spaudos, bet visuomenės... ir jaunimo, kuris nepakankamai rašo.

Vita: Čikagiškė „Ateitis“ spausdino kontraversinius dalykus. Kam tas nepatiko, ėmė atsakyti prenumeratos... Kaltas ir jaunimas, nes mes neužstojame atviresnės spaudos.

Romas: Tikrai daug priklauso nuo visuomenės. Laikraščiai turi finansinių problemų: jie negali nesiskaityti su tuo, kas skaitytojams nepatinka. O mes, jaunimas, daug neskaitom. Ne nuo mūsų priklauso.

Kažkas: Tas jaunas Amerikos lietuvis parašė per aštriai. Tai kiti tuoj nesutinka. Reikia švelniau pasakyti.

Kita Marytė: Ne, kaip tik reikia to aštrumo, kad pabudintų.

Vakarė: Spaudoje nereikia visko įvynioti į medaus plastikinį pakelį.

Aleksas: Niekas aštriai neturi rašyti. Turi rašyti tik tiesą.

Marytė: Skirkime logiškumą nuo objektyvumo. Ypač reikia objektyvumo. O šis laiškas gerokai perdėtas.

Aldona: Iš tikro, mes kiekvienas susiduriame tik su kai kuriais žmonėmis. Kas iš mūsų tikrai žino, kokia yra lietuvių visuomenė?

IŠVADOS

Vita: Mes turime užstoti atviresnę spaudą.

Elytė: Mums reikia daugiau rašyti į spaudą.

Antanas: Būtų tikrai naudinga susitikti su vyresniaisiais ir turėti diskusijas su jais.

Aldona: Turėtų būti pravesta anketa vyresniesiems pažinti.

Pabaigoj buvo balsuota. Niekas nepasisakė pilnai pritariaš visoms jauno Amerikos lietuvio laiško idėjoms. Dvidešimt pasisakė, su kai kuriom laiško idėjom sutinka, su kai kuriom — ne. Kokie 3-4 susilaikė, savo nuomonės nepareikšdami.

KALĖDOS

*Tykiai sklendžia sapno mostais,
ilgesio svajom ratuotos,
gilios dienos sniego skruostais
švęsti tyro džiaugsmo puotos.*

*Ir, nugirdus tylų gandrą
iš didingosios tolybės,
ilgesingai siela skrenda,
kur dangus viltim sužibęs.*

Mykolas Vaitkus

ANAPUS

“Dvylika”

Okupuotosios Lietuvos spaudoje pasirodo vis daugiau žinių apie išeivijos lietuvių kultūrinį gyvenimą. Štai viena jų...

“Nacionalistų organizuotas Lietuvių fotoarchyvas Čikagoje paskelbė sumanęs paruošti dokumentinį filmą “Dvylika”, kur būtų parodyta dvylika buržuazinės emigracijos, meno, politikos ir visuomenės veikėjų. Anot sumanytojų, tai būtų “bene pirmoji planinga pastanga pasitelkti kamerą lietuvių išeivijos dokumentacijai Jungtinėse Amerikos Valstybėse”. Šiems dokumentiniams kadrams režisierė parinkta B. Pūkelevičiūtė, operatorium – kunigas, žinomas fotomenininkas A. Kezys. Pirmųjų nufilmuotojų tarpe yra poetas Mykolas Vaitkus ir liūdnei pagarsėjęs politikierius Vaclovas Sidskauskas. Numatoma filmuoti kompozitorių prof. Juozą Žilevičių ir kitus Amerikos lietuvių veikėjus. Tačiau, pasirodo, atsirado daugiau norinčių įsiamžinti kino juostoje. Spaudoje pasirodo reikalavimų išplėsti “Dvylikos” ratą iki kokių 25-ių. Tada, esą, patektų ir M. Krupavičius, P. Grigaitis, J. Kardelis, V. Jakūbėnas, S. Santvaras bei kiti buržuazinės emigracijos meno žmonės ir politikieriai” (“Literatūra ir Menas”, 1968. X. 12).

Teatrinis sezonas Lietuvoje

“Šį sezoną vėl pasipildo mūsų režisūros gretos. Sekmadienį Klaipėdos dramos teatras parodė estų dramaturgo E. Raneto pjesę “Kriminalinis tango”, statytą debutanto B. Gražio, baigusio Maskvoje režisierinius kursus. Studijinį spektaklį pagal Tenesio Viljausko dramą “Stiklinis žvėrynas” Jaunimo teatre ruošia aktorius G. Žilys. Netrukus pasirodys du originalūs pastatymai: Just. Marciukevičiaus “Mindaugas” (rež. H. Vancevičius) Vilniaus Akademiniame dramos teatre ir Kauno teatre “Mamutų medžioklė”. Šią K. Sajos pjesę stato režisierius J. Jarašas. Vystydami draugišką Lietuvos - Bulgarijos kultūrinių ryšių tendenciją, mūsų teatrai šį sezoną supažindins žiūrovą su kai kuriais nūdienės bulgarų dramaturgijos pavyzdžiais” (“Literatūra ir Menas”, 1968. IX. 7).

“Savo teatrinį sezoną Vilniaus V. Kapsuko universiteto teatrinė studija atidarė Vydūno tragedijos “Pasaulio gaisras” premjera. Spektaklio režisierius Vl. Limantas. Muziką parašė kompozitorius T. Makačinas. Dekoracijas ir rūbus piešė dailininkas A. Dakinevičius. Spektaklis įvyko universiteto Istorijos ir filologijos fakulteto kieme. Žiūrovų pageidavimu jis bus pakartotas.

Daugelis Kauno teatro mylėtojų ilgą laiką neturėjo galimybės pasižiūrėti kitų respublikų teatrų spektaklių. Nebent tik trumpų teatrų gastrolijų Kaune metu. Teatro mėgėjams į pagalbą atėjo Kauno Ekskursijų biuras. Šiomis dienomis Ekskursijų biuras organizuoja kolektyvines išvykas į Panevėžio dramos teatro spektaklius: J. Grušo “Pražūtingas apsvaigimas”, V. Borcherto “Lauke už durų”, A. Milerio “Komivojažerio mirtis” (“Komjaunimo Tiesa”, 1968. X. 9).

Sovietinė ekonomija neprisiveja madų

“Siuvimo atelje Vilniuje Komjaunimo gatvėje stovi eilutė moterų. Priėmėja nespėja rašyti užsakymų pakvitavimo: – Sutrumpinti 10-15 centimetrų.

Tiesia moterys įvairiaspalvius apatinukus. Nereikia nei statistikos specialistų pagalbos, kad pamatytum, jog vidutinis mūsų moterų ūgis 1 m. 60-65 cm., o kai dėl madų, tai ir ne madų žinovas mato, kad visų moterų suknelės pakilo ligi kelių ar net kiek aukščiau.

Vienok šioms faktams visiškai abejingi respublikos moteriško trikotažo fabrikai. Kokios spalvos, kokios medžiagos apatinuką bepirktum, kaip bematuosi, vis tiek ligi pusės blaudų.

Ir stovi moterų eilutė siuvimo atelje. Sutrumpinti bent dešimčia centimetrų... Terminas – dešimt dienų. Greičiau negalima, nes daug užsakymų. Po 10-15 centimetrų puikaus nailoninio, acetatinio ir kitokio trikotažo nuo kiekvieno apatinuko lekia į šiukšlių dėžę. O trikotažo fabrikai tikriausiai kovoja už žaliavų ekonomiją” (“Komjaunimo Tiesa”, 1968. VIII. 10 d.).

ŠYPSANTIS

IR SUPRASK TU JUOS, ŽMOGAU

PATAIKAUJANT TĖČIUI

Mažasis Petriukas į mamytės nusistebėjimą, kodėl viena tėčio knyga taip vandeniui permirkusi:

— Tėtis sakė, kad ši knyga jam per sausa. Todėl aš ją kurį laiką palaikiau po atsuktu vandens kranu...

KODĖL PAVOGĖ

Vagys pagrobė iš Florencijos meteorologijos instituto vertingus prietaisus. Rytą instituto tarnautojai prietaisų vietoje rado tik toki raštelį:

“Kadangi oro spėjimai, kuriuos pranešinėja jūsų institutas, jau gana seniai niekada neišsipildo, tai mes nusprendėme, kad jūs vis tiek nemokate naudotis tais prietaisais. Todėl ir paėmėm juos”.

ŽINO, KADA GANA

Kai viename baliuje vyras nuvirto po stalu, jo žmona čia pat pasidžiaugė savo draugei:

— Petras man patinka. Jis žino, kada jam gana.

KO NORI IR KO NE

Teta ramina verkianti berniuką:

— Neverk, mažyti, nes vis tiek gausi, ko nori.

— Aš visuomet tik verkdamas gaunu, ko noriu, bet ši kartą mamytė sakė, kad aš diržo noriu, o diržo — aš tikrai nenoriu...

ABU PASVEIKO

Miesto gydytojas sėkmingai pagydė ūkininką. Kai ūkininkas jau galutinai pasveiko, gydytojas aplankė jį ir sako:

— Na, brangusis prieteliau, ar tu nežadėjai man paršelio, jei tave išgydysiu?

Trukčiodamas pečiais dėl tokio nepatogaus priminimo, ūkininkas atsakė:

— Žinoma, pone daktare, aš nepamiršau to pažado, bet kad ir paršelis pasveiko...

IŠ DANTISTO GRĮŽUS

— Ar pats geriau jautiesi, grįžęs iš dantisto?

— Jaučiuosi puikiai. Mat, šiandien jo kabinetas uždarytas, o jis pats — išėjęs pas kitą dantistą ištraukti lauk visus savo dantis...

FINANSINIS PAJĖGUMAS KALTAS

Ponia šaligatvyje sėdinčiam elgetai paduoda dešimti centų ir sako:

— Bet tamsta ir dvoki kažkokia bauria degtine!

— Deja, ponია, iš tokios išmaldos geresnės negaliu nusipirkti, — atsako elgeta.

NETIKUSI KAINA

Nervų ligų sanatorijos direktorių aplanko pažįstamas ir klausia, kaip jam sekasi darbas.

— Labai gerai, — sako direktorius, — tik turiu bėdos su vienu, kuris jau visa savaitę užsispyręs siūlo man pirkti Šv. Petro baziliką.

— Tai sakyk jam: perku, ir bus baigtas reikalas.

— Taigi, pirkčiau. Bet kad jis užsiprašo dvigubai... — atsako direktorius.

IŠ TEN, MAT, NEBESUGRĮŠ ..

Vieną dieną vyskupas leidosi katedros laiptais ir pamatė berniuką, kuris baidė karvelius ir vis šaukė:

— Štiš, štiš, bėkit sau į pragarą.

Nepatenkintas vyskupas priėjo, apkabino berniuką ir liūdnai, nors gana griežtai, tarė:

— Vaikuti, ar tu nežinai, kad nedora yra šitaip elgtis su mažutėliais Dievo sutvėrimėliais? Jeigu reikia nubaidyti karvelius, tai gali tik pamosuoti ranka ir pasakyti “štiš, štiš, štiš”, ir jie nulėks į šalį. Tad kam dar sakyti “Į pragarą”?

— Kad jie iš visur kitur sugrįžta, — nedrąsiai vyskupui paaiškino berniukas.

Parinko Pr. Alš.

1968 M. „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ TURINYS

IVAIRŪS STRAIPSNIAI

Psichiniai negalavimai lietuvių tarpe — V. Bieliauskas, R. Kriaučiūnas, A. Liaugminas, G. Misevičius, B. Radauskas, A. Sužiedėlis, P. Tunkūnas	5
Moralė naujos situacijos kryžkelėje — St. Yla	11, 76
Menas reklamavime — P. K. Beach	14
Interviu su naujuoju jėzuitų provincijolu G. Kijausku, S. J.....	17
Anuomet ir dabar, 1918-1968 — Redakcija	48
Viltis vėl atgauti nepriklausomybę — S. Sužiedėlis	50
Pastangos siekiant Lietuvos laisvės — M. Krupavičius	51, 118, 162, 196, 236, 278, 333, 367,
.....	412
Apie iniciatyvą ir nesusipratimus — M. Biržiška	53
Kovose už Lietuvos nepriklausomybę — P. Genys	55
Amerikos lietuvių veikla 1918 ir vėliau — L. Šimutis	55
Apie bendravimą su tautiečiais okupuotoje Lietuvoje — Anketos atsakymai	60
Asmenybė ir jos negalavimai — A. Liaugminas	74, 115, 160
Iš Petro uolos ištrykš... šaltinis — N. Gailiūnienė (I premija)	92
Pastabos apie konkursą — V. Bagdanavičius, M.I.C., J. Bagdonas, A. Baronas, D. Kučėnienė, F. Kurgonienė	103
Ką reiškia tikėti — A. Grauslys	104
Kaip aš vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažnyčioje — Pr. Razminas (II-III premija)	136
Kaip aš vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažnyčioje — J. Toliušis (II-III premija)	143
Puikybė tikėjimą žlugdo — A. Grauslys	148
Miguel Angel Asturias — P. G.....	152
Jaunimas nepastoviam pasaulyje — V. Kleiza	180
Kaip jaučiasi šių dienų jaunimas? — Sesuo M. Ignė	182
Hippies — pasaulio keitėjai ar keistuoliai? — V. Kleiza ir A. Jankauskaitė	184
Nuolankumas tikėjimą ugdo — A. Grauslys	188
“Fidelio” mūsų scenoje — Ant. Nakas	194
Lietuviškų papirčių ateitis — Pr. Garšva, M.A.C.....	224
Krikščioniškoji meilė — tikėjimo motina — A. Grauslys	227
Skonis ir saikas mūsų laikysenoje — St. Yla	232
Organiskas religijos išgyvenimas — V. Bagdanavičius, M.I.C.....	268
Iš pašnekesio apie psichinius negalavimus — V. Bieliauskas ir A. Liaugminas	273, 326
Protestantų įvertinimas katalikų dekretu apie ekumenizmą — P. Dilys	312
Paulius VI apie gimimų kontroliavimą — K. Trimakas, S. J.....	314
Fotografija — naujakūrybinė technika — J. Mielulis	323
Tikrovės ir iliuzijų kryžkelė — Ant. Paškus	357, 401
Ar pagrįstai priešinamasi reformai? — A. Grauslys	363
Apie Lietuvių Skautų Sąjungą — K. Palčiauskas, A. Saulaitis, A. Šenbergienė, O. Zailskienė	404
Vytauto Augustino fotografijos menas — P. Jurkus	415
Gyvenimas šaukėsi reformos — A. Grauslys	421
Aš esu čia. Jau Kalėdos — K. Rahner, S. J.....	444
Lietuvių katalikų orientacija šių dienų gyvenime (I) — J. Pikūnas	446
Didžioji Bažnyčios žaizda — A. Grauslys	449
Ar darbininkai taps įmonių bendravaldžiais — P. Daugintis, S. J.....	454
Kunigas, kuris “užkariavo visą Lietuvą” — B. Krištanavičius, S. J.....	456

AKIRAČIAI

Duokit dvasios vadų — Red. kun. V. Zakaras	29
Svetlanai Aliliujevai suprasti — Dr. J. Grinius	198
Pokalbis santykių reikalu dar nesibaigia — Al. Gimantas	201
Kavanaugh — Bažnyčios kritikas — J. Kubilius, S. J.....	245
Lietuviai Detroito arkivyskupijos sinode — I — Vyt. Kutkus	248
Premijuoto straipsnio idėjas “vėtant” — J. Sadūnas, I. Petrauskas, R. Bartuškienė, K. Brž., N. Gailiūnienė	257
Bendrauti su broliais, ne su okupantais — iš “L. L.” viešo pokalbio	289
Lietuviai Detroito arkivyskupijos sinode — II — L. Gražulienė, E. Jankus, S. Kaunelienė, K. Keblys	291

Kas paliečia širdį — <i>O. Saulaitienė</i>	293
Du laišakai apie celibatą — <i>Dr. S. A. ir Evangelikų kunigas</i>	342
Bendrauti, neišsizadant nepriklausomos Lietuvos — <i>dr. A. Garūnas</i>	343
Kaip galėjome atimti lūšnas iš negrų? — <i>Juozas</i>	344
Neturiu teisės mėtytis akmenimis — <i>N. Gailiūniene</i>	382
Jauno Amerikos lietuvių laiškas	383
Žodis yra tartas, bet ... — <i>Al. Gimantas</i>	384
Lietuvio kunigo laidotuvės — <i>Vyt. Kutkus</i>	386
Dviejų vienuolių pažiūros — <i>Sesuo M. Rita ir sesuo M. Margarita</i>	428
Pasaulio Bažnyčių Tarybos suvažiavimas — <i>H. Dilienė</i>	465
Balsai apie N. Gailiūnienės ir jauno Amerikos lietuvių mintis — <i>R. Raslavičienė, Nečikagietė, D. Juodka, N. Gailiūniene, G. Indreika, J. Kaknevičius</i>	466
Skaitytojai pasisako apie "Laiškus Lietuviams"	468
Reikia Centro, išjudinančio eilinį kataliką — <i>j. s.</i>	472
ANAPUS	37, 83, 131, 170, 214, 259, 300, 347, 390, 433, 476
ATGARSIAI	41, 88, 132, 173, 219, 263, 308, 350, 395, 439. 484
ATSAKANT	
Protestantai apie popiežių, katalikai apie Liuterį — <i>Redaktorius</i>	85
Išpažintis: kunigui ar Dievui? — <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	202
Kiek kenkia L.S.D. ir marijuana? — <i>Harvardo Universiteto pranešimas</i>	338
FILMAI	
Filmus suglaustai vertinant	43, 87, 350, 394, 439, 481
Teologo žodis filmo menininkams — <i>W. J. Burghardt, S. J.</i>	349
"The Fifth Horseman is Fear" (S. Semėnienė — 394); "The Thomas Crown Affair", "For Love of Ivy" (S. Semėnienė — 438); "Be'le de Jour" (S. Semėnienė — 481).	
JAUNYSTĖ	
Ar nori būti suaugęs? — <i>Tėvas Kęstutis</i>	34
Ką man reiškia nepriklausomybės sukaktis — <i>R. Domarkaitė, M. Drunga, R. Kviklytė</i>	59
Kaip vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažnyčioje — <i>G. Juozapavičiūtė (I jaunimo premija)</i>	120
Kaip aš vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažnyčioje — <i>A. Rygelytė (II jaunimo premija)</i>	167
Džiaugiuosi, kad religija yra gyva — <i>Putnamo bendrabučio moksleivės</i>	209
Jaunimas ir religija — <i>I. Kairytė, I. Laisvėnaitė ir kt. diskusijų dalyviai</i>	238
Dvi poros akių niekad nematys to paties — <i>I. Marcinkutė ir T. Kęstutis</i>	304
Teatras mane visada domino — <i>Ž. Bilaišytė, M. Smilgaitė ir R. Vasiukevičius</i>	336
Pačiam apsispręsti tikėti — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	388
Ką galvoja anglų katalikų jaunimas — <i>A. L.</i>	429
Atsiliepimai apie jauno Amerikos lietuvių laišką	474
KNYGOS	
Geriausios amerikiečių knygos	42
N. Jankutės "Kaip Algiukas vėjo ieškojo" (rec.) — <i>G. Ivaškienė</i>	87
Olandų Naujasis Katekizmas — (rec.) — <i>Kun. V. Zakaras</i>	123
Ar jūs jau gavote "Eglutę"? — <i>G. Ivaškienė</i>	175
Pr. Alšėno "Martynas Jankus" (rec.) — <i>K. Pažėraitė</i>	216
Stengiantis būti žmogišku (R. Haughton "On Trying To Be Human" — rec.) — <i>A. L.</i>	261
Ant. Ramūno "Sutemos ir Aušros" (rec.) — <i>Alė Rūta</i>	261
Sesers Jurgitos "Kai mes nutylam" (rec.) — <i>A. Liulevičienė</i>	305
J. Avyžiaus "Kaimas kryžkelėje" (rec.) — <i>A. A.</i>	306
V. Volerto "Samokslas" (rec.) — <i>N. Jankutė</i>	391
Nepaprasta pažintis ("The Hobbit" — rec.) — <i>N. Jankutė</i>	482
KRIKŠČIONIJA	
Airija, Anglija, Prancūzija, Ispanija, Vokietija, Italija, Olandija — <i>K. T.</i>	30
Ką tiki vokiečiai — <i>A. L.</i>	32
Vokietija, Lenkija, Portugalija, Olandija — <i>A. L.</i>	80

Pasaulio Bažnyčių Taryba — A. J. J.	82
Reformos Vatikano kurioj — A. L.	172
Ivairiuose kraštuose — Red.	262
Olandijos Bažnyčios suvažiavimas — A. Grauslys	280
Pasaulio Bažnyčios Tarybos suvažiavimas Uppsaloje — P. Dilys	308
Popiežiaus tikėjimo išpažinimas — K. T.	345
Žurnalistai nuo „ne“ iki „taip“ — K. T.	345
Kodėl Vietname karas? — K. T.	345
Po „Humanae vitae“ enciklikos paskelbimo — K. Trimakas, S. J.	369
Popiežius kalba valstiečiams — A. L.	370
Balsai po „Humanae vitae“ — ALKT	377
Katalikų psichologų klausimai — V. B.	380
Po „Humanae vitae“ enciklikos — K. T.	426, 473
Vietnamo katalikai — P. Gaučys	426
SPAUDOJ	20, 71, 164, 212, 258, 298, 346, 381, 437
STEBINT IR SVARSTANT	2, 46, 90, 134, 178, 222, 266, 310, 354, 398, 442
ŠEIMA	
Kokie mano santykiai su kita puse?	36
Darnumo vedybose beišskant — Dr. P. Poenoe	78
Žiurkės ir vaikai (lietuvių kalba vysto smegenis) — Parengė E. Vaišnienė	129
Svajonės ir vedybos — G. Valiulienė	169
Kai vedusiems gresia skyrybos — Dr. D. R. Pace	204
Skaitmenų kalba vedybiniame gyvenime — Parengė G. Valiulienė	257
Ar visuomet reikia užstoti savo vaiką? Ar maži vaikai turi peštis? Lengvai pažeidžiami metai — Parengė G. Valiulienė	297
Gimdymo išpūdžiai — R. ir V. Motekaičiai	335
Kam ta mama jai vis ant kelio? — Alė Rūta	386
Kad ji atrastume — Redaktorius ir skaitytojai	431
Kaip tėvai patys randa išeitį — Parengė G. Valiulienė	432
Tėve, vis tiek myliu tave — D. Zamboni	459
ŠYPSANTIS	
Kultūros krizė; Buvęs nuomininkas (eil.) — S. Aliūnas	39
„Šypsantis“ skyriaus redaktoriaus beišskant — Redaktorius	303
Ant paveikslų randu jos kojų antspaudus — Ant. Nakas	341
Vietoj pamidorų — „satelitai“; Iš „satelitu“ sąrašo; Niekšybės paslaptis	393
Ar aš beždžioniauju, ar žmogus?	435
Ir suprask tu juos, žmogau — Parinko Pr. Ali.	477
Poezija, ištraukos iš romanų	
Miestas be žmogaus (eil.) — I. Damušytė	26
Beskausmiai vainikai susipins širdyje (eilėraščiai) — D. Kučėnienė	108
Pabėgimas (ištr. iš romano „Ponas Prezidentas“) — M. A. Asturias	157
Pavasario saulė. Prie Titikakos ežero (eil.) M. A. Asturias	158
Jaunimo eilėraščiai — L. Švėgždaitė, A. Tijūnėlis, K. Gaidžiūnas, M. Pa-	
kalniškytė	187, 193, 197, 200
Penkiasdešimt Vasario 16 pavakarė (eil.) — A. Baranauskas	221
Kai kankles tik bandai tu paliest (eilėraščiai) — G. Tulauskaitė	234
Apie medį ir mus (eil.) — D. Sadūnaitė	265
Gyvenimas yra vertas gyvenimo (eilėraščiai) — VI. Šlaitas	276
Vytauto Didžiojo godos (eil.) — L. Andriekus	319
Dangaus skalikas (poema) — F. Thompson	371
Rudens kalendorinė prasmė (eil.) — A. Baranauskas	413
Lapas (eil.) — K. Gaidžiūnas	422
Fotografijų ir dailės darbų rinkiniai	
K. Izokačio fotografijos (sausis). R. Abraitytės tapybos darbai (gegužis), A. Zailsko fotografijos (birželis), Alg. Kezio, S. J. medžių fotografijos (liep.-rgp.), J. Kasakačio fotografijos (rugsėjis), Alg. Kezio, S. J., „Dangaus skaliko“ fotografijos (spalis). Vyt. Augustino fotografijos (lapkr.) ir J. Neimanienės fotografijos (gruodis).	

FILMAI

BELLE DE JOUR

“Belle de Jour” yra 27-tasis filmas, Ispanijoje gimusio režisoriaus Luis Bunuelo pastatytas pagal prancūzo Joseph Kessel romaną, 1928 m. sukrėtusį skaitančiąją visuomenę.

Nors ir kaip stengtųsi Bunuelo garbintojai filme surasti “didžiojo meno”, jis vis tiek liks neįtikinantis, gyvenimiškai stokoja tikrovės pagrindo.

“Belle de Jour” yra lyg dvynukė sesuo seniau pastatyto filmo “Irma La Douce”, tik su mažu, bet labai svarbiu skirtumu. Irma vaizduojama tokia, kokia yra: atvira, paprastos galvosenos gatvės moteris, daranti tai, ką jos nuoširdumas diktuoja, ir kas, pagal jos supratimą, natūraliai pokštelėja jai galvon padėti mylimam vyrui.

Tačiau Belle slapstosi po aukštesnės visuomeninės padėties priedangą, priekaištaujanti sau dėl šaltumo savo švelniam, gražiam, kantriam, darbščiam vyrui — gydytojui, o tuo tarpu besiveržianti susirasti darbo slaptai laikuose viešuose namuose.

Filme fantazija maišoma su realybe ir visiškai nekreipiama jokio dėmesio į žiūrovą. Tegul jis sau pats išsprendžia šią mislą ar šaradą.

Filme vaizduojama prancūzė Severine, nepatenkinta gydytojo žmona, kuri išgirsta apie pažįstamos darbą vienuose Paryžiaus viešuose namuose. Impulsyviai, besislapstydama tamsiais akiniais, pagaliau nueina ieškoti laikino darbo panašiuose namuose. Ir ne pinigų stoka ją nuveda ten. Gavusi “Belle de Jour” (Dienos Gražuolės) vardą, ji dirba popiečiais nuo 2 iki 5 val. Filmas baigiasi staiga tragiška atomazga — jai susitikus čia tikrą šarlataną, grąšinantį ją šantažuoti, kai ji prisipažįsta tebemylinti savo vyrą.

Gražuolės prancūzės Catherine Deneuve vaidyba puiki. Šaltai aristokratiškas grožis tinka jos vaizduojamajam tipui: skaisčiai nepaliečiama išviršiniai, tamsiu charakteriu vidujiniai. Nebloga vaidyba Genevieve Page. Spalvotosios fotografijos technika labai gera.

Šis keistas, liūdnas, gyvenime retai pasitaikanti įvyki vaizduojamas filmas tinka tik labai subrendusiems. Nors nuogybių ir sekso išvengta, ypač minimuose namuose, kalbant taip opia tema, tačiau pagal skonį, vieniems patiks, kitiems ne.

Stasė Semėnienė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

CHINA IS NEAR. Italų gamybos filmas parodo aristokratų šeimos išgyvenimus šių dienų socialistinės politikos akivaizdoje. Angliškai įkalbėta. Šiaip sau suaugusiems, bet netinka jaunuoliams nei vaikams.

DARK OF THE SUN. Šis spalvotas filmas rimtai bando pavaizduoti, kodėl samdyti kareiviai dalyvauja Kongo nepriklausomybės kovose. Dėl žiaurių scenų filmas netinka nei jaunuoliams, nei vaikams.

THE DESPERATE ONES. Banali istorija dviejų brolių pabėgusių iš Sibiro koncentracijos stovyklos ir pagautų mažame sovietų kaimelyje. Filmas spalvotas. Netinka jaunuoliams nei vaikams.

THE DEVIL IN LOVE. Ši nepavykusi italų komedija apie velnių hierarcho Belfagoro (Vittorio Gassman) ir jo nematomo padėjėjo (Mickey Rooney) nuotykius žemėje. Jų tikslas — suardyti 1478 m. pasirašytą taikos sutartį tarp Florencijos ir Romos. Filmas šiaip sau suaugusiems, bet netinka jaunuoliams ir vaikams.

THE DEVIL'S BRIGADE. Užsitęsusi Antrojo pasaulinio karo dramoj herojais vaizduojami visuomeniniai nevykėliai. Suaugusiems — šiaip sau; vaikams visai netinka.

THE DIRTY DOZEN. Lee Marvin puikiai vaidina šiame gerai pastatytame, bet žiauriame karo filme. Jis veda tuziną drąsių kalinių į beveik savižudybišką misiją prieš nacių. Filmas — spalvotas, geras suaugusiems ir subrendusiems.

KNYGOS

NEPAPRASTA PAŽINTIS

Knyga, gražinanti į tyro susižavėjimo pasaulį

Nepaprasta pažintis su nepaprasta knyga yra tai, apie ką čia noriu kalbėti. Žmogus jau esi toks socialus sutvėrimas, kad negali išlaikyti kitiems nepasidžiaugęs tuo, kas tave sužavėjo. Ta knyga, kuri man neleidžia tylėti, yra tikrai retas perlas, nematytos formos ir skaidrumo, netikėtai atsiradęs dabartinės literatūros austrėje, iš kurios taip dažnai byra rėkiančių spalvų šukės.

Ta Oksfordo Universiteto anglų kalbos ir literatūros profesoriaus J. R. R. Tolkien parašyta „The Hobbit“. Kas tai per knyga? Pasak nepasaka? Ar vaikams? Ieškai atsakymų, versdamas pirmuosius puslapius...

Jeigu perskaitai kelis puslapius — sudiel Hobbitai pačiuopo tave į savo draugišką glėbį ir nebegali išsprukt iki paskutinio lapo, nežiūrint, anot pono Baggins, kad tame amžiuje jau nebetiki į smakus ir panašias nesąmones...

Hobbitai? Kas gi yra tie hobbitai? Tai maži žmoniukai, mažesni už nykštukus. Jie mėgsta taiką, ramybę ir gerai išdirbtą dirvą. Jie — storuliai (valgo šešis kartus per dieną!), linksmi ir gero būdo; vaikšto basi, nes jų kojos apaugusios šiltais plaukučiais. Hobbitai gyvena

siems jaunuoliams virš 14-kos metų. Netinka vaikams.

DOCTOR DOLITTLE. Muzikalinis spektaklis apie gydytoją (Rex Harrison), kuris mokėjo susikalbėti su gyvuliais. Filmą spalvotas ir gali daugeliui patikti kaip įdomi lengva pramoga.

DR. FAUSTUS. Šią dramą Richard Burton visai savaip interpretuoja. Mėginimas nepavykęs dalinai dėl to, kad nepritaikytas ekranui. Filmą spalvotas, tinka suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet ne vaikams.

Vidurio Žemės krašte, vardu Shire, ir yra dideli realistai. Tiek paaiškina knygos leidėjas, palikdamas skaitytoją toliau asmeniškai susipažinti.

Taigi, taip ir prasideda nepaprasta pažintis. Skaitydamas apie knygą negalvoji: nėra laiko stebėt stilių, vertint fabulą, ieškot paslėptų minčių. Nuo pirmo puslapio tu netikėtai patenki į paslaptinių nuotykių sukūrį, kuriems vadovauja burtininkas Gandalfas (žinoma, jis dėvi smailą kepurę ir turi barzdą iki juostos!). Užkandęs žadą iš baimės, nesitverdamas smalsumu ir išsižiojęs iš nuostabos, dalyvauji tuose nuotykiuose kartu su hobbitu Bilbo Baggins ir 13-ka nykštukų! Dalyvauji be kvapo, neužversdamas knygos tol, kol ponas Baggins vėl grįžta namo. Tada jau gali pradėti skaityti iš pradžių.

Jeigu visa tai skamba, kaip pasaka vaikams, apsirinki. „The Hobbit“ yra prologas epinės fantazijos, kurią J. R. R. Tolkien parašė „jaunos širdies ir nerimstančios minties“ skaitytojui. Kaip pats autorius sako, „pagrindinė „Hobbit'o“ ir sekančios trilogijos gimimo priežastis — tai troškimas pasekti pasaką, kuri skaitytojo dėmesį pagautų, skaitytoją žavėtų, džiugintų ir kartais net giliai sujaudintų. Beaugdami toji pasaka išisaknijo praeityje ir išsišakojo nepramatytomis šakomis. Tačiau ji neturi paslėptų minčių bei alegorijų, kurios ją rištų su dabartim“.

„Hobbitą“ ir „Žiedų Viešpaties“ („The Lord of the Rings“) trilogiją perskaičius, darosi visai aišku, kad aukščiau minėti autoriaus troškimai išsipildė su kaupu. Bet dabar grįžkim pas Bilbo Baggins ir keliaukim su juo atimt nykštukų turto iš smako Smaugo, kuris jį begėdiškai pavogė prieš šimtmečius. Kelionė į

Vienišą kalną (kur ant aukso guli Smaugas) tolima ir pavojinga. Ak, kokia ji sunki storuliui, geraširdžiui ir truputį bailiam Bilbo Baggins! Jis, kaip geros giminės hobbitui pridera, pasižymėjo sėslumu ir nekvaršino sau galvos su pasakom. O tačiau, vieną lemtingą dieną, vargšas Bilbo prieš savo norą atsiduria tokio nuotykių viduryje, kokio joks, save gerbiąs, hobbitas nedrįstu sapnuoti! Tačiau bailus, tingus ir sėslus Bilbo nepražūsta. Kiekvienoje beviltiškoje padėtyje jis, pats savimi stebėdamasis, randa puikią išeitį. Kiekvieno baisiosios kelionės nuotykių mirtinai išgąsdintas, besiaiskindamas nenuolaidžiam Gandalfui, kad daugiau nebeištesėsias, Bilbo ištesi. Jo pasitikėjimas savimi auga kartu su nykštukų jam rodoma pagarba.

Bet ne laipsniška Bilbo metamorfozė iš tiniaus hobbito į herojų čia yra svarbiausia. Šioje knygoje svarbiausia yra Vidurio Žemė. Tai labai tikras ir kartu mistiškas pasaulis: gražus kaip vaikystės vasaros, gąsdinantis, kaip sapnų slogučiai. Jame, be hobbitų, gyvena nemirtingieji elfai, nuostabaus grožio ir kilnumo seniausieji Vidurio Žemės gyventojai, atstovaujantys Gėrį; nykštukai — kalnų kasyklų valdovai ir auksakaliai; žmonės — karaliai, riteriai, pie-menys ir fantastiško Blogio atstovai — orkai, kaukai, šmėklos, kalnų dvasios ir — Smeagol, pravarde Gollum. Tai būtybė be kategorijos, be namų ir giminės, besiraitanti godulingoj agonijoje, šlykšti lyg pertrėkštas kirminas ir tragiška iki pasigailėjimo. Smeagol — pirmoji, minorinė, didžiai svarbi gaida prof. Tolkien overtiūroj į epinę jo fantazijos trilogiją — “Žiedų Viešpats”.

Skaitant “Hobbitą”, jauti, lyg kad Vidurio Žemė ir viskas, kas joje gyvena ir įvyksta, nėra išgalvota, bet buvo nuo seniausių amžių. Tik mes, prabėgom skubėdami per gyvenimą, niekada ten neapsilankėm...

Vidurio Žemė — kraštų, valdovų ir pavaldinių rinkinys. Jos struktūra neapsakomai preciziška, komplikuota (ypač “Žiedų Viešpaties” trilogijoje), bet kartu natūrali kaip bičių korys ar voratinklis. Viskas čia reikalinga, viskas turi savo vietą ir tvarką. Nieko čia nėra atsitiktino, nepagrįsto, nes autorius — ne tik fantazijos meisteris: visų pirma jis — poetas, toliau — istorikas, kronikininkas, lingvistas, etnografas ir geneologijos žinovas. Nenuostabu tad, kad jo sukurtas pasaulis yra autentiškas.

“Hobbitas” — tai lyg pasakų krašto tautosaka, pasekta skaitytojui su tikru liaudies “pasakoriaus” talentu, perpinta švelniu humoru, mįslėmis, dainomis, papročiais ir pokštais, ne-

kalbant jau apie nuotykius, kurių galėtų pavydėti Odisėjas.

Gal kaip tik dėl to nemeluoto liaudiškumo ir tos grynos romantikos J. R. R. Tolkien “Hobbitas” kartu su “Žiedų Viešpaties” trilogija neseniai tapo Amerikos jaunimo mylimiausiomis knygomis. Ir gimnazistai, ir studentai, anot recenzentės Judith Crist, susirinkę prie cocos, vietoj šnekų apie seksą ima kalbėti apie... Bilbo Baggins, apie Gandalfą ir Vienišo kalno smaką! “Go-go Gandalf”, “Long live Bilbo” ir “The Worm of Dread is slain and dead” užrašai puošia kolegijų bei gimnazijų sienas, o sagutė su šūkiu “Frodo Lives” (“Žiedų Viešpaties” trilogijos herojus) puošia studentų atlapus.

Kodėl? Ar gali būti, kad šių laikų ciniškas, per anksti prinokęs jaunimas domisi pasaka? Į tą klausimą įdomiai atsako du Tolkien knygų kritikai, P. S. Beagle ir Judith Crist.

Anot Peter Beagle, net ir labiausiai surambėjęs jaunimas, baurėdamas visuomene, kuri nebetiki savim, mato skirtumą tarp nemeluoto jausmo ir pretenzijos. Tolkien gi tiki savo pasauliu. Tai svarbi sąlyga didelei kūrybai. Jaunimas jaučia tą tikėjimą ir entuziastiškai priima “Hobbitą” į savo tarpą.

Judith Crist galvoja, kad Tolkien knygos yra grįžimas į prarastąją romantiką, kurios labai pasiilgo dirbtinumo bei lėkštumo apgultos jaunimo širdys. Giliai nuoširdi Tolkien fantazija jaunuolių gražina į per anksti jam išplėštą tyro susižavėjimo pasaulį.

Bet “Hobbitas” artimas ne tik jaunimui. Tas senimas, kuris dar vis norėtų sužinoti, kur prasideja vaivorykštė, šioj knygoj ras kelius, vedančius...

... ever ever on

*Over rock and under tree,
By caves where sun has never shone,
By streams that never find the sea;
Over snow by winter sown,
And through the merry flowers of June,
Over grass and over stone,
And under mountains in the moon.*

Linkint visiems knygos mylėtojams greičiau susipažint su “Hobbitu” Ir “Žiedų Viešpačiu”, tenka pavydėti, kad, anot P. S. Beagle, jiems prieš akis tebėra visi nuotyčiai, visi žavesiai, visa didelio kūrėjo geniali kūryba ir... storulis Bilbo Baggins!

Nijolė Jankutė

ATGARSIAI

APIE RUGSĖJO IR SPALIO NR.

Man labai patinka rugsėjo mėn. „Laiškai Lietuviams“. Dievas davė Jums daug dovanų ir puiku, kad naudojate jas. (Lietuvaitė vienuolė).

... kai kurie straipsniai, pastabos apie Olandų katekizmą, šv. Tėvo encikliką ir dar vienas kitas... nepadedą susiformuoti katalikiškai sąžinei. (Kunigas)

Labai įdomus paskutinytis (spalio) „Laiškų Lietuviams“ numeris. Mes laimingi, kad tokį žurnalą turime. (Lietuvaitė vienuolė).

Labai turiningas A. Paškaus straipsnis („L. L.“ spalio nr., 357 psl.). Skačiau jo mintis per du paskutinius „Ateities“ numerius ir galvojau: „Iš kur toks pasirodė?“ Dabar jau tikriau „susipažinom“. (Ponia)

Lietuviško ir krikščioniško gyvenimo aktualiais reikalais pasisakot atvirai, drąsiai ir išmintingai. Taip ir reikia.

(Kunigas — klebonas)

Džiaugiamės puikiais „Laiškais Lietuviams“. Tai kaip šviežio pavasario vėjo padvelkimas, šalia... pasaulio nelaimių išskaičiavimo „Drauge“ ir „drausmės sąrašų“ „Į Laisvę“. Tesėkite.

(Inžinierius)

Pradėjau atidžiau skaityti jūsų žurnalą. Nustebau medžiagos išdėstymu, informacija, naujom idėjom. (Kun. dr. A. Paškus, profesorius)

APIE JAUNO LIETUVIO LAIŠKĄ

Springau iš juoko, skaitydama „amerikoniuko“ pasisakymą („L. L.“ spalio nr. 383 psl.). Ot ir vėl užkliudė mūsų nuodėmės. (Ponia)

Jauno Amerikos lietuvio laiškas davė medžiagos visam studentų ateitininkų susirinkimui. (Laiškas iš Niujorko)

Tas „Amerikos lietuvio“ laiškas — kaip gerai, kad jį idėjote. Gal daug kam pravėrs akis...

Apsimoka rizikuoti nemalonės užsitraukimu, kai toks perlas įkrenta krepšin. „L. L.“ čia didelis komplimentas, kad jame spausdinti straipsniai net tokį vaikina išprovokavo. Tai gi, norint pasiekti jaunuolius, reikia jiems tikrai aktualios medžiagos moraliniais klausimais: apie karo nemoralumą, apie rūpinimąsi viso pasaulio žmonėmis. Čia būtų gerai, jei galėtumėt gauti straipsnių iš Taikos Kuopoj besidarbuojančių lietuvių. (Ponia)

Teisingai sako... Kai sutinku savo tėvus, tai vis kalba, kad Lietuvoj ir žemė šiltesnė, ir obuoliai gardesni. (Ponia)

Kadangi „Laiškai Lietuviams“ redakcija premijuoja ir spausdina straipsnius, kuriuose džiaugiamasi, kad jaunimas lietuviškų laikraščių neskaito, o mums, vyresniesiems, tos naujos idėjos premijuojamose straipsniuose vis tiek nepriimtinos, tai prašau man Jūsų laikraščio nebesiuntinėti. (Ponas)

Šis Pono laiškas mums labai primena Mrs. P. K-zs laišką redakcijai („L. L.“, 1965, lapkr. 360 psl.), kuriuo ji atsisakė „Laiškų Lietuviams“, nes jie specialiam numerį apie religinę priespaudą okupuotoj Lietuvoj idėjo keletą iliustracijų iš sovietinės spaudos pavaizduoti, kaip komunistai tebeišjuokia religiją. Neužtenka žvelgti į popierių: reikia įžvelgti motyvus. — Red.

... daug ir daug karčios tiesos pabėrė tas jaunuolis mums, naujiesiems ateiviams-tėvams. Manau, nemažai rastųsi tokių nusivylusių jaunuolių mūsų šeimose, tik dėl mūsų „užkietėjimo“ mes jų nematome. Tačiau, kai nežinomasis prakalbėjo ir atidengė savo sielvartą, nenorom tenka pagalvoti: kokie mes, kartais, galime būti trumparegiai? Mes sielojamės neva tai dėl jaunosios kartos, o drauge nustatom ją prieš mus pačius ir prieš mums brangintinus dalykus.

A. Paulius, Hamilton, Kanada

ŽURNALO PRENUMERATA PAKELIAMA

Brangstant popieriui, paštui ir kitoms spaudos priemonėms, „Laiškų Lietuviams“ žurnalas jo leidėjams Tėvams Jėzuitams atneša vis daugiau nuostolių. Kai kuriems skaitytojams siūlant, ir patys leidėjai jaučia būtiną reikalą prenumeratos kainą pakelti (žr. lapkr. „L. L.“ nr. 400 psl. „Kad liktume gyvi“ ir 439 psl. „Kelti prenumeratą“). Pradedant 1969 m., prenumeratos kaina metams bus \$5.00.

ADMINISTRACIJA PRANEŠA

Skaitytojų patogumui „L. L.“ administracija laikosi tokios tvarkos: skaitytojams žurnalo prenumerata pratęsiamą automatiškai, nebent jie iš anksto praneša administracijai žurnalo nebesiuntinėti arba jį siuntinėti tik 1968 m. Už 1968 (ir ankstyvesniųjų) metų prenumeratą dar neužsimokėję skaitytojai prašomi atsilyginti. Prenumeratos kaina 1968 m. — \$4.00; 1969 m. — \$5.00.

Administracija taip pat prašo skaitytojų jai pranešti apie savo adresų pakeitimą.

LAIŠKŲ LIETUVIAMS STRAIPSNIO KONKURSAS

„Laiškų Lietuviams“ žurnalo redakcija, atsižvelgdama i faktą, kad lietuvių išeivių visuomenėje pasitaiko nemaža nesantaikos, nesutarimų ir susiskaldymo, ir norėdama tautiečių tarpe skleisti darnaus sugyvenimo mintį bei dvasią, 1968-1969 metų rašinio konkursui parinko atitinkamą temą, būtent, „Tolerancija ir ištikimybės principams, kryžiuojantis pažiūroms ir nuomonėms“ (kaip yra lietuvių visuomenėj ir kaip turėtų būti).

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ir kt.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje idėta tikrąja pavarde bei adresu „Laiškų Lietuviams“ redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Konkurso terminas — 1969 m. vasario 1 d. (pašto antspaudo data). Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Skiriamos premijos: I — 100 dol., II — 50 dol. ir III — 25 dol. Premijoms paskyrę yra: 100 dol. — V. Kuliešius ir 25 dol. — Pr. Razminas.

KONKURSAS JAUNIMUI

Jaunesnioji karta gerokai kritikuoja vyresniųjų lietuvių išeivių visuomenę dėl joje pasitaikančios nesantaikos ir susiskaldymo. Naudinga būtų ir jiems leisti pasisakyti, ne tiek pakritikuoti, kiek ieškoti išeities. Todėl ta pačia aukščiau minėta tema skelbiamas rašinio konkursas ir jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus (siunčiant rašinius, pažymėti „jaunimo konkursui“). Skiriamos dvi premijos: I — 50 dol. ir II — 25 dol.

PREMIJA JAUNIMUI

S. Rudokienė savo a. a. vyro dr. Antano Rudoko šviesiam atminimui paskyrė kasmetinę 50 dol. premiją „Laiškų Lietuviams“ rengiamam jaunimo rašinių konkursui. Nuoširdžiai dėkojam.

KOMIŠKA OPERA

„Laiškų Lietuviams“ tradiciniame parengime 1969 m. kovo mėn. 8 d. Jaunimo Centre Čikagoje bus statoma italų kompozitoriaus G. B. Pergolesi komiška opera „La Serva Padrona“. Joje dainuos rinktiniai Iz. Motekaitienės dainavimo studijos mokiniai Dalia Kučėnienė ir Vytautas Nakas. Režisuos ir vaidybinių partijų atliks aktorius Juozas Valentinas. Akomponuos Manigirdas Motekaitis.